

ANT

Haftalık Dergi • 19 Mart 1968 • Sayı: 64 • 125 Kuruş

**Zekeriya
Sertel
Nâzım
Hikmet'i
anlatıyor**

AÇIKLIYORUZ!

**Türkiye'de
irtica hareketini
kimler idare
ediyor?**

CIA'NIN KIRLI OYUNLARI

HAFTANIN NOTLARI

İşcan'ı kaybettik

İstanbul Belediye başkanı Haşim İşcan'ın ölümü bütün Türkiye'de büyük üzüntü yarattı. 67 yaşında iken hayata gözlerini yuman İşcan, AP iktidarının ve AP'ilerin çoğunlukta bulunduğu Belediye Meclis'nin bütün engellemelerine rağmen, çeşitli imkânsızlıklarla mücadele ederek İstanbul'un imarı için büyük çaba harcamış, dört yıllık icraat döneminde çeşitli eserler kazandırmış bir idarecidir. Daha önce valilik yaptığı Tekirdağ, Erzurum, Antalya, Bursa ve Samsun illerinde de büyük eserler bırakan Haşim İşcan hakkında en güzel değerlendirmeyi Cumhuriyet Gazetesi'nde İlhan Selçuk şöyle yapmıştır: «Haşim İşcan, artık sayısız giderek azalan yapıcı ve namuslu devlet memuru tipinin örneklerinden biridir. Şu farkla ki, halka dönük bir pırıltısı da vardı İşcan'ın... Popülaritesi yoğundu... Ne var ki, İstanbul'un işi, artık hangi çapta olursa olsun bir Belediye Başkanı'nın işi değildir. Yedi başlı bir canavarın sırtında nice güçlüklerle boğuşa boğuşa şehirliye hizmet etmek için hayatını harcamıştır Haşim Baba...»

AP Demokrasisi!

● AİSEO Kongresinde Başbakan Demirel adına konuşan Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ü protesto eden üniversiteli gençlerden beşi tutuklanmıştır. Türkiye'deki son faşist teşebbüsler karşısında tepkilerini göstermek için Öztürk konuşurken «Yankee Go Home, «Sen yobazlara hitabet», «Bağımsız olmak istiyoruz», «Satılmışlar» diye bağuran gençlerden İstanbul Üniversitesi öğrencisi Mehdi Başpınar Bozkurt Nuhoglu Mustafa Lütfi Kıyıcı, Rifat Çaldırık ve Stajyer Avukat Raif Ertem «Vazife başında Devlet Bakan'ını ve hükümeti tahkir ettikleri» iddiasıyla Savcılık tarafından adliyeye verilmışlerdir. Öğrenciler Nâdetçi İkinci Asliye Ceza Mahkemesi tarafından serbest bırakılmışlar, itiraz üzerine Dördüncü Asliye Ceza Mahkemesi tarafından tutuklanmıştır. Oysa, Devlet Bakanı, protesto sırasında «Bu hareketi demokrasinin en güzel nişanesi olarak kabul ediyoruz» demişti. Gençlerin tutuklanması, Öztürk'ün sözünü ettiği demokrasinin nasıl bir demokrasi olduğunu göstermiştir.

Savcının marifeti

● İzmir'de alta yüksek tahsil öğrencisinin yayınladıkları bir bildiri üzerine ünlü Bornova Savcısı Osman Kırkayaroğlu harekete geçerek «komünizm propagandası» yaptıkları iddiasıyla Nedim Öztas, Şadi Dağlı ve İbrahim Rahatgöl adındaki gençler hakkında dava açtı. Gençleri, TİP İzmir İl Başkanı Avukat Güney Dinç savunmaktadır.

Öğretmen kıyımı

● Millî Eğitim Bakanı Ertem, öğretmen kıyımını insafsızca sürdürmektedir. Son olarak Tokat İlköğretmen Okulu öğretmenlerinden üçü, gerici kuvvetlere karşı yıldır «diş dişe» verdikleri savaşın mükâfatı olarak, aralık ayında geçirdikleri düzmece bir soruşturma sonunda kıyma uğramışlardır. Ortadoğu Âmmî İdaresi Enstitüsü mezunu olan Bedri Çankaya Kars'ın Selim İlçesi'ne, Resim öğretmeni Hayrettin Kılıçkan Kayseri'ye, iki yıl önce eşi de sürgüne uğrayan öğretmen Lemanser Sükan da Erzurum'a sürülmüşlerdir. Öte yandan, Antalya'da Millî Eğitim Müdürü'nün gazabına uğrayarak doğu illerine sürgün edilen öğretmenlerden Tefik Şahin ve Saffet Çalhır öğretmenlik görevinden istifa ederek Antalya Velîi Ömer Naci Bozkurt'a hitaben bir «açık mektup» yayınlamışlardır. Açık mektupta Millî Eğitim Müdürü'nün «Ali kıran baş kesen» tutumu olsayla açıklanmış olsaydı, «Siz iktidarın valisi olarak görevinizi devam ettirmek kararındasınız. Korkarım ki, sizin çok sağlam sandığınız ve arkasını dayadığınız bu duvar çöker, siz de altında kalırsınız» denilmektedir.

Teknik Okul'da seçim

● İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu Talebe Birliği Kongresi yapılmıştır. Öğrenci sorunları yanında yurt sorunlarının da dile getirildiği kongrede başkanlığa, geçen yıllarda ikinci başkanlık yapmış bulunan Çetin Uygur seçilmiştir. İ.T.Ü.T.O.T.B., bu yıl da devrimci çabalarını sürdürecektir.

Sonora'nın zaferi

● Türk pamuğunu dünya piyasasından silmek ve yeni bir suni gübre pazarı yaratmak için Sonora - 64 tohumluk buğdayını Türkiye'ye sokmağa muvaffak olan Amerika, bu başarısının mükâfatını görmektedir. Uluslararası Kalkınma Teşkilatı'nın bir yetkilisinin A. B. D. Kongresi'ne açıkladığına göre Amerika Türkiye'ye suni gübre ihracatında yüzde 300 oranında bir artış sağlamıştır.

Odacılar Sendikası

● Devlet, belediye, özel idare ve benzeri hizmetlerde çalışan odacı, hademe, çöpcü, itfaiyesi ve benzeri hizmet görevlilerinin haklarını savunmak üzere Yalova'da 13 yıl önce kurulan, yeni bir sendika kurmuşlardır. Od-İş Sendikası adıyla faaliyete geçen yeni sendika ilk bildirisiinde şöyle demektedir: On seneden fazla çalışmış olan hademelerin ellerine 300 Lira gibi gülünç paralar geçmektedir. Bu arkadaşlarımız günde on dört saat çalıştırılmakta, işverenlerin veya vekillerinin özel hizmetlerini dahi görmeğe zorlanmaktadır. Sendikamız bu sefalet zincirini mutlaka kıracaktır.»

Vali değişikliği

● Ankara Valisi Celalettin Çoçkun'u Aydın'dan senatör aday göstererek ekarte etmeyi planlayan İçişleri Bakanı Sükan, Ankara'ya İzmir Valisi Namık Kemal Şentürk'ü, İzmir Valiliği'ne Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'nu, İstanbul Valiliği'ne Niyazi Akry'i getirecek, Vefa Poyraz'ı merkeze alacaktır.

Karabuda konuştu

● Tanınmış İsveçli gazeteci Barbro Karabuda, Upsala Üniversitesi'nde Türkiye'deki son siyasi gelişmeler hakkında ilgi çekici bir konferans vermiştir. Salonu hınhahın dolduran bir dinleyici kitlesinin izlediği konferansta Karabuda, 20 Şubat'ta Meclis'te

Barbro Karabuda

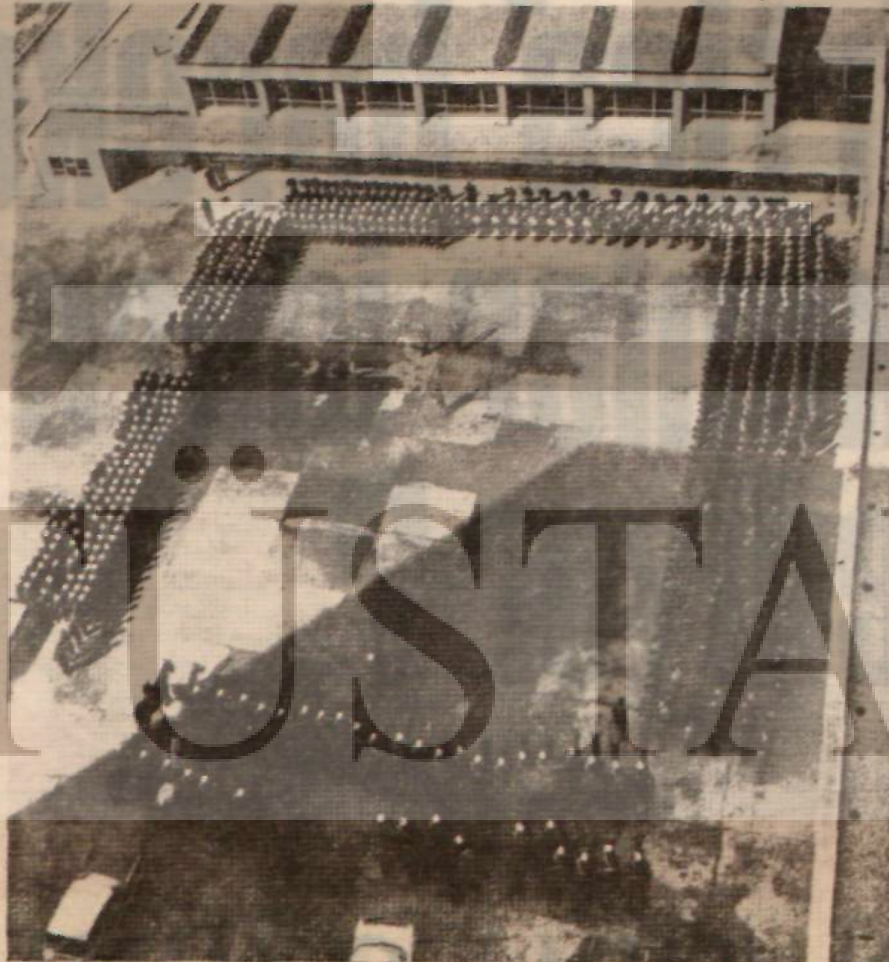
TİP milletvekillerine karşı girişilen yüz kızartıcı saldırıları anlatarak dört buçuk yıl önce aynı üniversitede Çetin Altan ile yaptıkları açık oturumu hatırlamış ve o zaman 15 yıl hapsi istenen Çetin Altan hakkında bugün 150 yıldan fazla hapis istendiğini söylemiştir. Türkiye'nin demokrasi alanında gün geçtikçe gerilediğini belirten Barbro Karabuda'nın konferansı, İsveç basınında geniş yankı yaratmıştır.

Göç hızlandı

● Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verdiği rakamlara göre köydeki eylemsiz iş gücünün şehirlere göçü hızlanmaktadır. Göç hareketi «gelişme şehirleşmesi» olmaktan çok «demografik şehirleşme» şeklinde gelişmekte, buna bilim dilinde «sefalet şehirleşmesi» adı verilmektedir. Sosyal sağlık ve konut yatırımları yapılmadan ve alt yapı kurulmadan göç alan büyük şehirler, uzun yıllar çözümlenemeyecek sorunlar beklemektedir. Yapılan hesaplara göre, şehirleşen her nüfus için alt yapı, sağlık ve kültürel kuruluş harcaması olarak asgari 10 bin liralık yatırım gerekmektedir. Milyarlarca liralık harcamayı gerektiren bu yatırımlar gerçekleştirilemediği takdirde çıkaryol, köylüyü toprağa bağlayacak, gıli işsizliği önleyecek, topraksız toprak sahibi edecek bir sosyal politika izlenmektedir.

Asker istiyor

● Amerika Vietnam'da «tırmanma»dan vazgeçeceği benzenmektedir. Amerikan Kuvvetleri Komutanı General Westmoreland, Başkan Johnson'dan yarım milyonluk kuvvete ek olaak 206 bin kişilik takviye istemiştir. İstek Dışişleri Bakanlığı yetkilileri arasında tepki yaratmış olmakla beraber Pentagon'un savaş çılgınları memnurluklarını bildirmişlerdir.

Sükan'ın ordusu!

İçişleri Bakanı Sükan'ın bel bağladığı Toplum Polisi için hiçbir masraftan kaçınılmamaktadır. Bu yıl mevcudu 2 Bin'e çıkartılacak olan Ankara Toplum Polisi'nin karargâhı olarak eski M. T. A. binaları on yıl vüde ile on beş milyon liraya kiralanmıştır. Önümüzdeki günlerde gerekli revizyondan geçirildikten sonra bu binalara toplum polisleri yerleştirilecektir. Resimde, Sükan'ın ordusu bir teftiş sırasında görülüyor.

NATO Kampanyası

● Türkiye'nin NATO'dan çıkmasını sağlamak üzere TIP tarafından açılan kampanya devam etmektedir. Son olarak TIP İstanbul Teşkilatı binlerce bildiri basarak bütün evlere ve işyerlerine dağıtmıştır. Bildiride «NATO, Türk halkının bileklerine vurulmuş bir zincirdir. Bu zincir kırılacaktır» denilmektedir. Şehirde bildiri dağıtan gençlere yer yer müdahaleler olmuş, bazı kimseler zorbalığa başvurmuştur. Zeytinburnu İlçe'sinde İsmet Hancıoğlu ve Hüseyin Karasu bildiri dağıtarken MTTB İkinci Başkanı Mustafa Ali Koç ve dört AP'li bir araba ile gelerek önlerini kesmiş ve polis olduklarını söyleyerek kendilerini arabaya çağırmışlardır. TIP'li gençlerin hüviyet sorması üzerine de işi zorbalığa dökecek İsmet Hancıoğlu'nu sille tokat arabaya sokmuşlar ve kaçırmışlardır. Hüseyin Karasu ellerinden kurtularak durumu karakola aksettirmiştir. Zorbaların arabası ise bir te sadıf eseri arama yapmak isteyen bir polis ekibi tarafından durdurulmuş ve Hancıoğlu kurtarılmıştır.

Kıbrıs'ta gelişme

● Birleşik Arap Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mahmud Riyad Türkiye'ye geldi. Ankara'da Dışişleri Bakanı Çağlayan-gil ile görüşmeler yapan Riyad, Başkan Nâsir'in Kıbrıs'ta Enosis'e karşı olduğunu ve adanın üslerden arınmasını ve bağımsızlığının garanti altına alınmasını istediğini belirtti. Öte yandan Kıbrıs'ta Türk ve Rum cemaat temsilcileri, barışçı bir çözüm yolu bulunması için ikili görüşmelere hazır olduklarını Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'a bildirmişlerdir... Rumların tam desteğine sahip olduğunu gösteren Makarios ile Türk cemaatinin üslerden arınmış bağımsız bir Kıbrıs için masaya oturması en gerçekçi çözüm yoludur.

Senato'dan geçti

● İktidarın Seçim Kanunu'nda yaptırmak istediği değişiklik, CHP'ilerin komisyonları terk etmesi yüzünden Senato Komisyonu'nda AP'ilerin oylarıyla kabul edilmiş ve Senato Genel Kurulu'na sevk edilmiştir. Senato, tasarıyı Salı günü görüşecektir.

Bir kara gün

● İstanbul'un zorla ve fiilen yabancı devletler tarafından işgalinin 48. yılı dolayısıyla Türkiye İşçi Partisi İstanbul İl Başkanı Şinasi Kaya bir bildiri yayımladı. Bildiride «O gün silâh zoruyla ve açıkça düşman olarak girenler, bugün dost kılığıyla aynı istek içindedirler. 35 milyon metre-karelik vatan toprağı işgal altındadır ve bu üslerde Amerikan bayrağı dalgalanır. Bu nedenle, 48 yıl önceki saldırı-ganlıkla bugünkü dostluğu bir arada değerlendirmek günümüzün parolası olacaktır» denilmektedir.

Sıra yargıçlarda

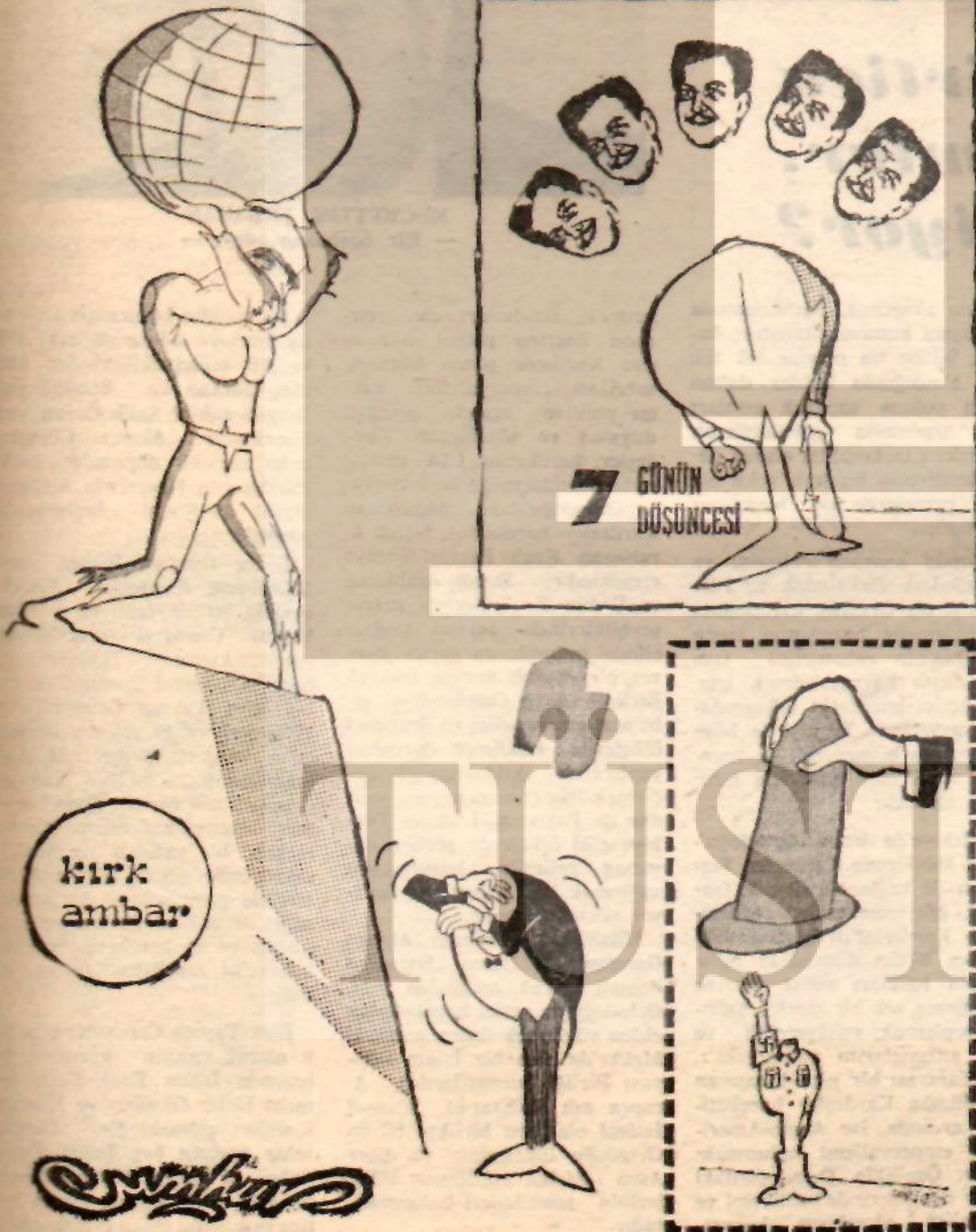
● Saverlar arasında yapılan geniş ölçüdeki değişiklikten sonra, Adalet Bakanı Dincer'in daima yanında dolandırdığı Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanı da İstanbul adliyesinde 52 yargıcın yerini değiştirmiştir. Karar yargıçlar arasında büyük tepki yaratmış ve 21. Asliye Hukuk Mahkemesi Yargıcı Mehmet Alaybeyoğlu bir bildiri yayımlayarak kararı protesto etmiştir.

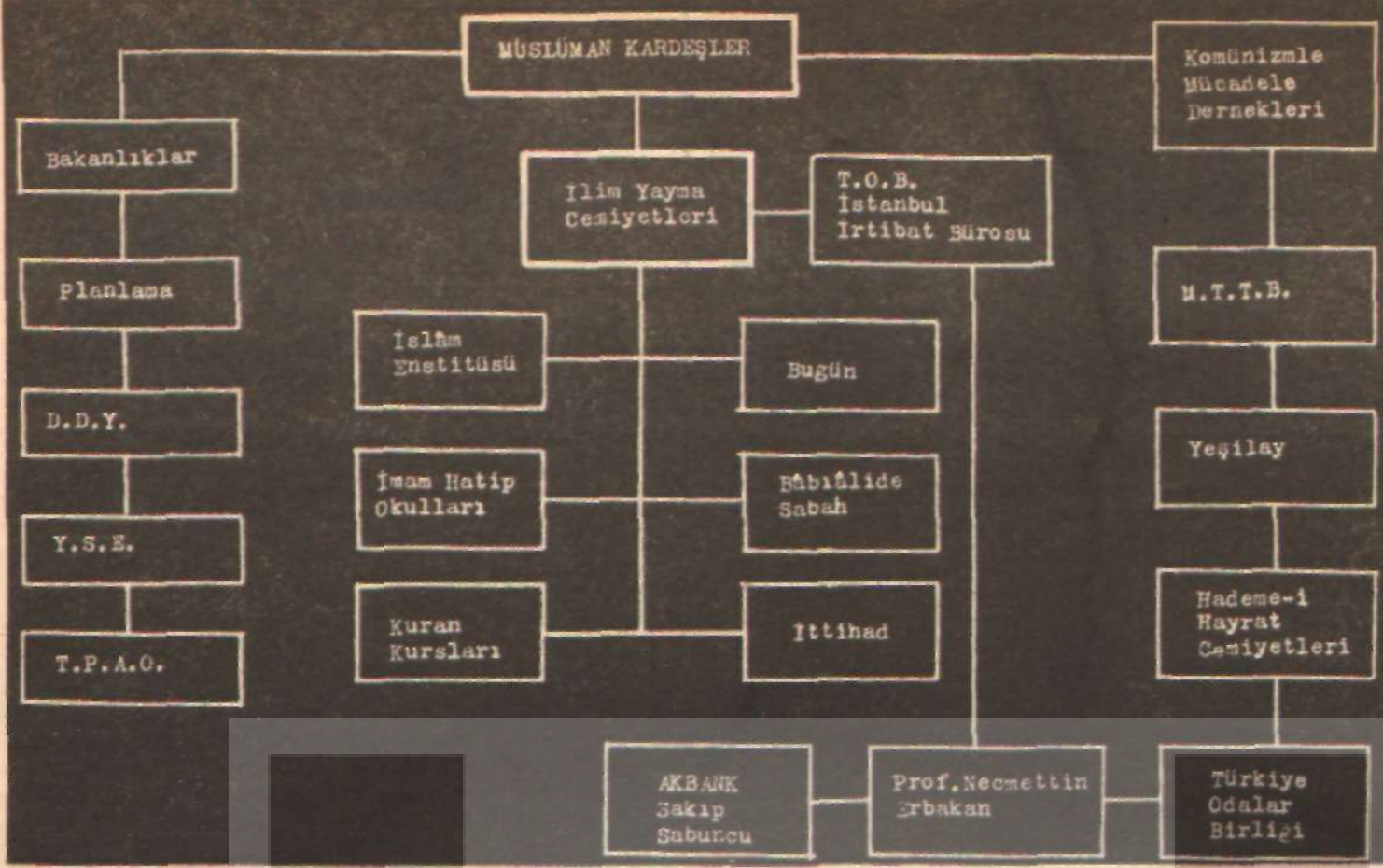
ALTINA HÜCUM!

Bundan altı ay önce, 26 Eylül 1967'de yine bu sütunda yazdığımız bir yazıda, «Birleşik Amerika'nın uluslararası politikada en etkili silâhı olan Dolar bugün bütün itibarını ve değerini kaybetmek durumundadır. Kapitalist dünyanın en güçlü devleti, kendi sisteminin çelişkileri içinde ikbal döneminin son demelerini yaşamaktadır» demiştik. Nitekim bugün Dolar bütün itibarını ve değerini kaybetmiş, Batı Avrupa borsalarında büyük bir panik patlak vermiş, altına hücum başlamıştır. Kapitalist dünyayı ciddi şekilde sarsan bu krizin nedeni, Dolar'ın altına oranla değerinin büyük düşüş göstermesidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra altın stoklarının büyük kısmını elinde bulundurduğunu ileri sürerek Dolar'ı batı dünyası için uluslararası bir para birimi olarak kabul ettiren Birleşik Amerika, dış politikasını da «Dolar» üzerine kurmuş ve «dünya jandarması» rolünde beş kıtada at koşturmağa başlamıştır. Ancak Amerika, dolar imparatorluğunu sürdürebilmek için 35 Dolar karşılığı 1 Onz altını elinde bulundurmamak zorundadır. Oysa İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dış ticaret dengesinde açık verilmesi, sermaye akını, turizm ve dış yardımlar dolayısıyla dolar rezervlerinin Batı Avrupa'ya kayması, Sovyet Rusya ve Fransa'nın altına karşı dolar stoku yapmaları ve en önemlisi Vietnam Savaşı'nın büyük harcamalar gerektirmesi, Fort Knox'taki altın stoklarını eritmiş ve Dolar'ın durumunu sarsmıştır.

Doların itibarının sarsılması yüzündendir ki, Avrupa borsalarında altına hücum başlamıştır. Bugün kapitalist dünya, yeni bir 1929 krizinin arifesindedir. Amerika krizi atlatabilmek için, tedavüldeki dolarların dörtte biri karşılığı altın saklama zorunluluğunu kaldırmış, reeskont hadlerini yüzde 4,5'tan yüzde 5'e çıkartmış, dışarıya dolar akımını önlemek için kredileri kısımlıdır. Ancak bu palyatif tedbirler de, dolar krizini önleyemeyecektir. Çünkü Amerika'nın bu krizi atlatabilmesi için diğer ülkelerin de kendisini desteklemesi gerekir. Gerçi başta İngiltere olmak üzere bazı Batı Avrupa ülkeleri spekülasyonları önlemek için borsaları kapatmışlardır ama Paris ve Zürih'te altın satışı devam etmekte, ayrıca Güney Afrika da Avrupa piyasasına gizlice altın sürmektedir. Bilindiği gibi, General De Gaulle, Amerika'yı Avrupa'dan kovmak için uzun süreden beri mücadele etmektedir. Amerika'nın askeri hegemonyasına «Hayır!» diyen bir De Gaulle'in ekonomik alanda da Washington'a öldürücü bir darbe indirebilmek için bu fırsatı asla kaçırmayacağı şüphesizdir.

Dolar krizinin Türkiye üzerindeki etkileri neler olacaktır? Başbakan Demirel büyük bir pışkinlikle, «Bunlar olağan şeylerdir. Bizim tesir altında kaldığımız bir husus yoktur» derken bir çok iktisatçılarımız ve yazarlarımız da meseleyi dar bir çerçevede içinde değerlendirerek dolar devalüe edildiği takdirde Amerika'ya olan borçlarımızın azalacağını, dolayısıyla Türkiye'nin kârlı çıkacağını söylemişlerdir. Ama unutulmamalıdır ki, Türkiye bugün Amerika'ya her bakımdan bağımlı bir ülkedir. Dolar'ın değeri düşürüldükten sonra Türk parasının eski değerinde kalacağını sanmak için çok saf olmak lazımdır. Türk parasının devalüe edilmesi ise, özellikle dar gelirlili emekçi kitleleri için binbir yeni ıstırapın kaynağı olacaktır. Bununla beraber, uzun vadede bir değerlendirmede, doların sarsılmasını, az gelişmiş ülkeler halklarının sevinçle karşılaması lazımdır. Çünkü doların sarsılması, aynı zamanda, dünya egemenliğini dolar üzerine kurmuş olan Amerikan emperyalizminin de sarsılması demektir. Amerika'nın bu zaafı karşısında bütün ezilen halkların ve bu arada Türk halkının emperyalizmin pençesinden kurtulmaları çok daha kolay olacaktır. Ve görünüme göre bu kurtuluş şu hızla yaklaşmaktadır.

DEMİREL
— Ateşle oynuyor —

Açıklıyoruz!

• Türkiye'de irtica hareketini kimler, nasıl idare ediyor?

NECMETTİN ERBAKAN
— Bir başbakan adayı —

Başbakan Demirel 26 Ocak'ta yaptığı basın toplantısında, irtica tehlikesiyle ilgili eleştirilere cevap vererek şöyle diyordu:

«İrticam memlekette geniş bir teşvik gördüğü ve irticaa müstenit bir seçkin ve iktidar düzeni yaratılmak istendiği iddiası her türlü delilden mahrumdur. Ve gerçeklerle hiçbir alakası olmayan hayali mahiyeti itibarıyla, bu iddia, iktidara karşı olduğu kadar, bu gibi suçları takip vazifesiyle görevli adalet cihazına karşı da hak-sız bir isnat mânâsı taşımaktadır.»

Her sabah uyanır - uyanmaz kuran okuduğu, müslüman bir ailenin çocuğu olduğu reklam edilen, Hacıbayram Camii'nde başında takke ile namaz kılar-ken foto muhabirlerine poz veren Demirel'den, bundan başka bir konuşma beklemek yanlış olurdu. Fakat, göreve inşallah ve maşallah ile başlayan Cumhurbaşkanlığı Cevdet Sunay susuyordu... İrticam gemi azağına aldığı günlerde Suudi Arabistan'ı ziyaret eden ilk Türkiye Cumhurbaşkanı ve yarı hacı olan Sunay'ın susması, Çankaya Köşkü'ne binlerce mektup ve telgrafın yağmasına yol açmıştı. Önemli olan, bu mektup ve telgrafların altında yer alan

imzaların sahipleri idi.

Sunay daha fazla susamazdı ve de Kurban Bayramı'nda irtica aleyhinde konuştu. Konuşmasında, anayasanın laiklikle ilgili 19'ncü maddesini üzerine basa okudu.

Gerçekten de bugün Türkiye'de irtica tehlikesi gözle görülür bir hal almış, AP iktidarı son irtica olaylarının ışığı altında anayasanın 19. maddesinde belirtilen laiklik ilkesine göre çoktan anayasa dışına düşmüştür.

Nitekim, irtica tehlikesi hakkında hazırlanan millî istihbarat raporları Demirel'in de eline geçmiştir. Ancak, AP Lideri, tarihte eşine ender rastlanır bir gaflet içinde hâlâ irtica tehlikesini görmezlikten gelmektedir. Çünkü önümüzde genel seçimler vardır ve Demirel'in iktidarı elinde tutması, cahil kitleleri din istismarı ile aldatarak oy toplamasına bağlıdır. Ama Demirel bu küçük oy hesapları uğruna çok önemli bir noktayı ihmal etmektedir: Bugün hızla örgütlenen ve devlet içinde devlet haline gelen irtica kuvvetleri, günü gelince Demirel'in de başını isteyecektir.

Bugüne kadar yurdun çeşitli yerlerinde görülen irtica hareketleri, yayınlar zaman zaman gazetelerin ve dergilerin sütun-

larına aksetmiş, parlamentoda tartışma konusu olmuştur. Ancak bütün bu olaylar tek tek ele alındığında iktidar daima tevîl yoluna saparak bunları her toplumda görülebilecek müferrit taşkınlıklar olarak değerlendirmiş, bu izah şekli bir çok çevrelerde de inandırıcı olmuştur.

Bugün anayasa rejimini ve devrimleri tehdit eden ve Türkiye'yi bir Ortaçağ karanlığına sürüklemeye hazırlanan irtica tehlikesinin vehametini tam anlamıyla kavrayabilmek için, bu gerici hareketin arkasındaki kuvvetleri, Türkiye'de bile-rek ya da bilmeyerek bu harekete dahil olan unsurları tanımak lazımdır.

Türkiye'de irtica Ortadoğu'daki Müslüman Kardeşler Teşkilatı ile bağlantılı olarak faaliyet göstermektedir. Müslüman Kardeşler'in görünürdeki amacı, bütün dünyadaki müslüman halkları şeriat üzerine kurulmuş tek bir devlet halinde toplamak, milliyetçilik ve ırk anlayışlarını yoketmektir. Uluslararası bir nitelik taşıyan Müslüman Kardeşler hareketinin ardında ise Anglo-Amerikan emperyalizmi bulunmaktadır. Özellikle Ortadoğu'daki Arap devletlerinde milliyetçi ve sosyalist akımların kuvvet-

lenmesi, iktidarlara ele geçirmesi üzerine petrol çıkarıcılarını tehlikede gören Anglo-Amerikan emperyalizmi, İslamı politize etmek gereğini duymuş ve Müslüman Kardeşler hareketini CIA vasıtasıyla desteklemeye başlamıştır.

Ortadoğu'daki Müslüman Kardeşler hareketini, Suudi Arabistan Kralı Faysal himaye etmektedir. Suudi Arabistan ve Ürdün Krallıklarıyla petrol şeyhliklerinde esasen iktidarı elinde bulunduran gerici kuvvet, bir yandan Suriye, Irak ve Birleşik Arap Cumhuriyeti gibi anti-emperyalist ve devrimci ülkelerde hükümet darbeleri yaptırarak iktidarlara ele geçirmek için çalışırken, bir yandan da Pakistan, İran ve Türkiye gibi ülkelerde şeriatı dayanan rejimler kurulmasını sağlamak için yoğun bir faaliyet göstermektedir.

Müslüman Kardeşler Akşam Gazetesi'nde İlhami Soysal'ın detaylı olarak açıkladığı gibi, Ortadoğu'da gerici hareketi tek elden yürütmek üzere, merkezi Mekke'de olan bir İslam Dünyası Birliği kurmuşlardır. Arapça adı Rabitat-ül Alem-il İslamî olan bu birlikte bütün Ortadoğu ülkelerinin ve diğer Asya - Afrika müslüman ülkelerinin temsilcileri bulunmaktadır.

Bu birliğin kurucuları arasında Türkiye adına da eski DP ve AP milletvekillerinden Ahmet Gürkan ile Sebülreşat Dergisi sahibi Salih Özcan yer almaktadır. Ahmet Gürkan, daha önceki dönemde Türk Parlâmento Heyeti'nin başkanı olarak da Suudi Arabistan'a gitmiştir.

İslam Dünyası Birliği, yani Müslüman Kardeşler, Türkiye'deki irtica faaliyetleri, İlim Yayma Cemiyeti aracılığıyla yürütmektedir. Türkiye'deki hareketin beyni durumunda olan İlim Yayma Cemiyeti'nin 17 şubesi ve 35 milyon liralık yıllık bütçesi vardır. Müslüman Kardeşler, İlim Yayma Cemiyeti'nin himayesinde şeriatçı düzenin kadrosunu hazırlarken, bir yandan da devlet sektöründe çeşitli kilit noktaları ele geçirmekte, bu arada sağcı dernekleri de kontrolüne alarak gerici hareketin vurucu kuvvetini meydana getirmektedir.

İlim Yayma Cemiyetine bağlı olarak çalışan kurumların başında İslam Enstitüleri, İmam Hatip Okulları ve Kuran Kursları gelmektedir. Türkiye'de mevcut beş İslam Enstitüsü, 62 İmam Hatip Okulu ve onbinlerce kuran kursu irtica ordusunu teşkil etmektedir.

MEHMET TURGUT
— Geri plandaki adam —

İrtica propagandası ise özellikle üç gazete tarafından yürütülmektedir. Bunlar Bâmi-lide Sabah, Bugün ve İttihad gazeteleridir.

Bâmi-lide Sabah Gazetesi, aynı zamanda Türkiye - Suudi Arabistan Dostluk Cemiyeti'nin de karargahıdır ve kurucusu Muammer Topbaş, sık sık Suudi Arabistan'a giderek Müslüman Kardeşler ile temas sürdürmektedir.

Bugün Gazetesi'nin sahibi Mehmet Şevket Eygi de, hâlen «hac» farzasını ifa etmek gerekmesiyle Suudi Arabistan'da bulunmaktadır.

Son zamanlarda haftalık olarak yayınlanmaya başlayan İttihad Gazetesi Sahibi de Suudi Arabistan'ı sık sık ziyaret etmektedir ve son defa Cumhurbaşkanı Sunay'ın bu ülkeyi ziyaret sırasında kendisini karşılamıştır.

Müslüman Kardeşler, Türkiye'de duruma tam anlamıyla hâkim olabilmek için ekonomi alanında hâkimiyet kurulması gerektiğini kabul ederek büyük savaş bu alanda vermektedirler. Özel teşebbüs alanındaki mücadele «yahudi ve mason aleyhtarlığı» şeklinde yürütülmektedir.

Bu mücadelenin beyni ise, Odalar Birliği Genel Sekreteri olan Prof. Necmettin Erbakan'dır. Prof. Erbakan, aynı zamanda İlim Yayma Cemiyeti Müşavere Heyetindedir.

Türkiye Odalar Birliği

ile İlim Yayma Cemiyeti arasındaki koordinasyon ise bu birliğin İstanbul İrtibat Bürosu tarafından sağlanmaktadır. Bu büro bir ara Ankara'ya nakledilerek lağvedilmişse de, yeniden kurulması için çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye Odalar Birliği içerisindeki bu ümmetçi çalışmalarda Necmettin Erbakan ile muavini Rifat Boynukalın'ın karşısında birlik başkanı Sırrı Enver Batur yer almaktadır. Ancak, Ziraat Odaları Birliği Genel Başkanı Fahri Tanman ile sıkı işbirliği kuran Erbakan'ın Odalar Birliği personeli ile topluca cuma namazları kılması ve kilit noktalara ümmetçilerin adamlarının getirilmesi, hâlen Batur'u güçsüz kılmış bulunmaktadır.

Müslüman Kardeşler, özel sektör alanında son olarak da Akbank'ın büyük ortaklarından Sakıp Sabancı'ya çengel atmışlardır.

İlim Yayma Cemiyeti ile Türkiye Odalar Birliği arasında koordinasyon kurarak özel sektörde hâkimiyeti ele geçirmiş bulunan Necmettin Erbakan, Müslüman Kardeşler tarafından, ANT'nin önceki savılarında da açıklandığı gibi, Demirel'in yerine geçecek adam olarak görülmektedir.

Zira, Müslüman Kardeşler AP içerisinde de önemli bir kuvvet teşkil etmektedir. AP içerisindeki teşkilatlanma, Milliyetçiler Derneği ve Türk Ocakları'ndan yetişenlerin parti liderliğini ve başbakanlığı masnoluktan gelme Demirel'e kaptırmalarından sonra başlamıştır. Ankara'da bulvar pastanelerinde ve evlerde düzenlenen rakı sofralarında konu iyiden iyiye işlenmiş ve YENİ DÜNYA adı verilen harekete bir lider aranmıştır. Başlangıçta hareketin lideri olarak Saadet-tin Bilgiç görülmüş, fakat sonrakı tutumu ile Bilgiç harekete liderlik edebilecek niteliklerden yoksun olduğunu ortaya koymuştur. Bilgiç'in yetersizliği karşısında başka isimler ortaya çıkmıştır. YENİ DÜNYA hareketinin bugünkü yıldızları Millet Meclisi Başkanı Ferruh Bozbeyli, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'tur. Demirel'in YEMİNLİLER Grubu karşısında YENİ DÜNYA hareketi gün geçtikçe kuvvetlenmektedir. Suudi Arabistan'a tantanalı bir ziyaret yapan Ferruh Bozbeyli'nin bu dönemde Demirel'in muhalefetine rağmen, yeniden Meclis Başkanlığına seçilmesi, YENİ DÜNYACI'ların büyük başarısı olmuştur.

Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, şimdilik perde arkasında kalmakta ve YENİ DÜNYA Grubu'nun yönetim işleri AP Zonguldak Milletvekili Kemal Doğansungun tarafından yürütülmektedir. Mesut Erez (Kütahya), Hami Tezkan (Bolu), Ömer Öztürkmen (Bursa), Zühü Pehlivanlı (Ankara), Fakir Kırbaş (Burdur), Feyyaz Köksal (Kayseri) de bu grubun sivri isimleridir.

Grubun en güçlü siması Mehmet Turgut bütün faaliyeti kimseye sezdirmeden planlamakta ve devlet sektörünün kilit noktalarına Müslüman Kardeşler'in adamları getirilmek-

VIETNAM ARENASI

Yaşar Kemal

Çağımızda halklar uyanıyor, binlerce yıllık köle insanlar, köle milletler zincirlerini koparıyor ve bu yüzden dünyamız çağların en mutlusunu oluyor. Övünülecek bir çağ oluyor. İnsan soyu belki bir gün diyecektir ki, o yirminci yüzyılın insanları ne mutludurlar ki, zincirlerin kırılışını gözleriyle gördüler, zincirleri kırdılar, zincirlerin kırılışını yaşadılar, savaştlılar.

Bir de çağımız utanç verici bir çağ. Koskoca Amerikan devri, uygarlığın zirvesi ne varmış, elinde atomu, insanın vardığı en son tekniği ele geçirmiş her şeyyle, bütün gücüyle Vietnamın üstüne yüklenmiş. Ve napalm bombasıyla, ve biyaly bomba-larıyla ve dev uçaklarıyla, ve 180 milyonla, ve ateşle, demirle... Yerden fışkıran, gökten yağan cehennemle... çırtıçplak, yalın ayak, başı kabak bir avuç insanın üstüne yüklenmiş. Vietnam artık bir yeryüzü mezbahasıdır. Bu korkunç mezbahada bütün insanlığın gözü önünde Amerikan devri bir avuç çırtıçplak insanı kesiyor, doğruyor, yok ediyor... Ve insanlığın üstüne bir ölüm soluğu gibi, bir kara bulut gibi zafer türkülerinin en onur kırıcısını gönderiyor.

Yeryüzü bir arenadır. Ve bu arenada zırlarla, atomlarla, ateşle, çelikle donanmış bir dev, karşısında da çirileplak üç yaşında çocuklar... Dev, çocukları doğruyor ve yeryüzü bunun seyircisi... Böyle bir insanlıktan artık hayır mı kalır? Gene de bu aşağılık, bu soysuz durumdan insanlığı Vietnam'ın direnci, kahramanlığı kurtarıyor. Eğer insanlık bu korkunç yıkımdan sonra, aldığı bu öldürücü yaradan sonra ayakta kalacaksa o da Vietnam'lıların kahramanlığından dolayı olacaktır. Amerika devri insanlığın hastalığı, Vietnam namusu ve sağlığıdır.

Gözü dönmüş Amerikan'a, Johnson'a hiç bir şey demiyorum. Arenanın seyircilerinde, Sovyetler Birliği'nde, Çin'de, Fransa'da, İngiltere'de, Almanya'da, İtalya'da, tekmi büyük küçüklü milletlerde hiç mi insanlık kalmamış? O güzelim Amerikan milletiinde hiç mi insanlık kalmamış... Amerikan gençliği, Amerikan halkı, işçileri daha ne güne duruyorlar? Arenanın seyircisi olanın Johnson olmaktan bir farkı var mı sanıyorlar?

tedir. Meselâ Devlet Planlama Teşkilatı'nın başına Turgut Özal, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın başına kardeşi Korkut Özal, D.D.Y. Genel Müdürlüğü'ne Vedat Önsal, YSE (Yol, Su, Elektrik) Genel Müdürlüğü'ne Mehmet Gülhan getirilmişlerdir.

Müslüman Kardeşler'in planına göre, Türkiye'nin yönetimi ele geçirildiği takdirde Cumhurbaşkanlığına Ferruh Bozbeyli, Başbakanlığa ise büyük bir ihtimalle Necmettin Erbakan getirilecektir.

YENİ DÜNYA'cılar tavandan tabana doğru iktidara hâkim olma yolundadırlar. Devlet sektöründe ve özel sektördeki başarılarıyla planlarının yüzde 40'ını gerçekleştirmiş olan YENİ DÜNYA'cılar, şimdi bütün çalışmalarını teşkilâta kaydırmışlardır. AP taşra teşkilâtında özellikle milletvekilliğine adaylık koyacak kimselerle sıkı dostluklar kurulmaktadır. YENİ DÜNYA'cılar, istedikleri kişileri parlamentoya sokabilmek için ön seçimde kullanılmak üzere en az Demirel kadar pa-

ra harcamayı karar altına almışlardır.

Müslüman Kardeşler, seçin yoluyla iktidarı ele geçiremezlerse ne olacaktır? Bunun cevabını, Türkiye'de sağın vurucu kuvvetlerini meydana getiren bir takım yan derneklere çengel atılmasında aramak gerekir. Zira Komünizmle Mücadele Dernekleri, geçen yıl ırkçıların elinden ümmetçilerin eline geçmiştir. İlhan Egemen Darıdelioğlu başkanlıktan düşürüldükten sonra yerine Ege Üniversitesi öğretim üyelerinden ümmetçi Şaffet Solak getirilmiştir. Milli Türk Talebe Birliği de bir kaç yıldan beri ümmetçilerin kontrolü altındadır. Bugün Gazetesi ile aynı çatı altında bulunan Yeşilay Cemiyeti ile 200 şubesi bulunan Hademe-i Hayrat Cemiyetleri de Müslüman Kardeşler'in vurucu kuvvetleri arasındadır. Mücadelelerinde hangi metodları kullandıklarını son baskın olaylarında açıkça ortaya koyan bu vurucu kuvvetlerin Müslüman Kardeşler safında yer alması, de-

Hittleri seyretiltik. Yıllar yılı insanlığın- zı öldürdü. Almanya'yı bir Yahudi mezbahasına çevirdi. Ondan sonra da dünyayı mezbahaya çevirdi.

Şimdi Johnson'u seyretiliyoruz. Bir avuç Vietnam'lı el ateşe, çeliğe karşı koyarken, hattâ ateşi, çeliği yenerken övünüyor, alkışlıyoruz onları. Ama seyretiliyoruz. Böyle giderse, sonuç Hitler'in sonucu olacaktır. Vietnam'dan sonra dünya mezbahasını seyredecek göz kimsede kalmayacak. Kimse kalmayacak.

Bu korkunç Mars'a insanlık bir şey söylemeli artık... Bir şey yapmalı. Bu korkunç Mars'a Amerika bir şey söylemeli. Amerikan gençliği, Amerikan işçileri, Amerikan aydınları, Amerikan halkı, Lincoln'un, Faulkner'in halkı bir şey yapmalı... Vietnam'ın çıplakları nasıl insanlığını kurtarmışsa, Amerika'nın iyi insanları da Vietnam mezbahası seyretiliğinden, Vietnam arenası seyretiliğinden dünyayı kuratmalı. Bu korkunç, tüyler ürpertiçi seyretilikten ancak ve ancak bizi Amerikan halkı kurtarabilir.

Peki, Amerikan sanatçıları nerde? Romançıları, şairleri, eleştircileri, ressam-ları, müzikerleri, sinemacıları nerede? Vietnam'a karşı koyduğundan dolayı, bir Joan Baez'in dışında kaç sanatçı hapiste? Steinbeck mi? Vietnam kasaplarıyla birlik olduğundan bu yana, yazar soyunun bu yüz karasının kitaplarını tutmağa artık elim varmıyor.

Bir şey daha var insanlık dışı olan, sömürgeciliğe karşı ilk savaş bayrağını açmış, ve etle, çeliğe karşı koymuş ve Vietnam doğuşu gibi insanlığı onurlandıran bir doğuş vermiş Mustafa Kemal'in me-mleketinden bazı insanlık dışı yaratıklar çıkıyor, Vietnam arenasının kasaplarını tutuyor, onları alkışlıyor.

Bir şey daha var insanın yüreğini burkan, özerkliği olan TRT aynen kasapların ağızıyla konuşuyor Vietnam haberlerini verirken.

İnsanlık için Vietnam arenasının seyretiliği yetmiyormuş gibi, bir de arenası kasaplarıyla birlik olmak... Hele Türkiye'de... Yuf olsun, yüzbinlerce yuf olsun ervahımıza...

Çağımız güzel çağ, halklar uyanıyor. Zincirler paramparça... Çağımız utanç verici bir çağ, Vietnam arenasının zavallı seyircileriyiz. Ne acı...

Yeni Dünya'nın yıldızı —

FERRUH BOZBEYLİ
— Yeni Dünya'nın yıldızı —

mokratik yoldan iktidar ele geçirilemediği takdirde hangi yola başvurulacağı sorusuna yeterli cevabı teşkil etmektedir.

Cevap ve Düzeltme

Derginizin 56 sayılı nüshasının 4'ncü sayfasının 1'inci satırında «iyi efendiler yiye» başlıklı yazının şahsımla ilgili olan kısmı hakikete uygun değildir.

1. Ben Atatürk derneğinin kurucu üyesiyim. Fakat Bakırköy C. H. H. İlçe İdare Heyeti üyesi ve müteahhit değilim.

2. Yazınızda bahsi geçen dava: Davalı haksız fiiliyle arsana tecavüz ettiği kısmın bedelinin ödenmesi ve hafriyat top-raklarının arsana atılmış ol-masından dolayı tazminat da-vası olup Anıt yıkma, bölme ve kaldırma davası değildir. Bedeli istenen kısımda Anıtın kaldesi ve kendisi ile ilgili ol-mayıp arkasına isabet eden toprak kısmıdır.

İsmail Fırat
Bakırköy İstisyonu Cad.
Erkunt 19 hanı

CIA'nın kirli oyunları açıklandı

● TMTF Genel Başkanı CIA'nın öğrenci kuruluşlarını nasıl ele geçirdiğini tesbit ederken bir Türk mühendisi de CIA hesabına çalışmayı reddettiği için Amerika'dan çıkartıldı

Amerikan Haber Alma Teşkilatı CIA'nın, üniversiteleri nasıl ele geçirdiği ve Amerikalı öğrencileri, batıda Amerika'da okuyan yabancı öğrencileri nasıl casus olarak kullandığı, 3. Avrupa Yüksek Öğrenim Konferansı'nda Türk delegasyonunun isteği üzerine resmen açıklanmıştır.

18 ülkenin katıldığı 3. Avrupa Yüksek Öğrenim Konferansı'na Türkiye'den T.M.T.F. Genel Başkanı Sencer Güneşsoy başkanlığında bir delegasyon katılmış ve Güneşsoy 17 ülkenin gösterdiği aday olarak kongre başkanlığına seçilmiştir. Konferans 26 Şubat 1968'de Amsterdam'da başlamış ve toplantı boyunca bütün ülkelerin eğitim sorunları görüşülmüş ve Türk delegasyonunun verdiği bir önerge üzerine az gelişmiş ülkelerin sorunları ayrı bir gündem maddesi olarak uzun uzun tartışılmıştır.

Bu arada CIA ile Uluslararası Öğrenci Konferansı (ISC) arasındaki endişe verici ilişkileri de gün ışığına çıkarmak üzere harekete geçen Güneşsoy, ISC'nin merkezine giderek CIA'nın dünyadaki ve yüksek öğrenim gençliği arasındaki oyunları üzerinde görüşmelerde bulunmuş, geçen yıl CIA'nın bütün baskılarına rağmen Amerikan Öğrenci Örgütü (USNSA) Başkanı tarafından yapılan açıklamaları söz konusu etmiştir. Uzun görüşmelerden sonra Güneşsoy, bütün ülkeleri ilgilendiren bu konuyu bir mektup - soru halinde ISC Başkanı'na vermiştir. Güneşsoy'un ISC Başkanı Mr. Ram Lakhma'ya verdiği mektup-soruda şöyle denilmektedir:

● Uluslararası Öğrenci Konferansı Başkanı açıklıyor.

«ISC ve CIA arasındaki ilişki, TMTF yöneticileri arasında en çok ilgi duyulan bir konudur. TMTF, bütün Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığı için mücadele etmektedir ve bu mücadelesinde Amerikan emperyalizmini ve onun ahlâk dışı casusluk teşkilatı CIA'yı

en büyük düşman olarak kabul etmektedir.

Bu duruma göre ISC ve CIA arasındaki ilişkiyi, önce dünyanın az gelişmiş bir ülkesinin vatandaşı olan Mr. Ram Lakhma olarak, sonra da ISC'nin Başkanı Ram Lakhma olarak cevaplandırmanızı rica ederim.»

Güneşsoy'un 6 Mart 1968'de sorduğu bu soruya ISC Başkanı 7 Mart 1968'de cevap vermiş ve bir çok gerçeği ortaya çıkartmıştır.

Cevapta 1966 yılına kadar olan suçlamalar kabul edilmekte, fakat o zamana kadar oynanan bu oyunlardan Amerika dışındaki diğer yöneticilerin haberdar olmadıkları bildirilmektedir.

Açıklamada ISC'a büyük meblâğlar halinde para yardımı munda bulunan bir kaç Amerikan vakfının tamamen CIA'nın kurduğu şirketler olduğu, ancak Amerikan Öğrenci Örgütü (USNSA) Başkanı'nın CIA'ya direnmesi üzerine bu gerçeğin ortaya çıktığı belirtiltikten sonra şöyle denilmektedir:

«O tarihe kadar ISC'da görev alan öğrenciler, bu görevlere atanmadan önce CIA ile bir anlaşma yaparlardı ve bu anlaşmaya göre CIA'nın casusu olarak çalışırlardı. Adı geçen anlaşmaya riayetsizlik ha-

● CIA hesabına çalışmayı reddettiği için Amerika'dan çıkarılan Türk mühendisi Öğuzcan Özaltın Yeşilköy hava alanında...

linde Amerikan kanunlarına göre verilecek ceza 24 yıl ağır haptistir. Ancak USNSA'nın son başkanı CIA ile böyle bir anlaşma yapmayı reddetmiş ve dönen dolapları ISC yöneticilerine açıklamıştır.»

Ram Lakhma, cevabında, olaydan sonra Amerikan vakıflarından alınan bütün yardımların reddedildiğini, ISC Genel Merkezi'nde yönetici ve görevli olarak çalışan bütün Amerikalıların çıkarıldığını, Amerikan Öğrenci Örgütü'nün ISC üyeliğinden geçici olarak affedildiğini, bundan başka hiçbir Amerikan Vakfı'ndan yardım alınmayacağını da belirtmektedir.

● CIA Ajam olmayı reddeden Türk genci açıklıyor.

Bu cevap üzerine TMTF Genel Başkanı Sencer Güneşsoy, Ankara Bayram Gazetesi'ne yaptığı bir açıklamada şunları söylemiştir:

«Bütün bunlara rağmen konferans boyunca edindiğim kanaat, CIA'nın bu emelinden asla vazgeçmeyeceğidir. Vahim neticeler doğuracak olan bu

konu ISC'da unutturulduktan sonra tekrar hortlatılacaktır. Bu gerçek karşısında TMTF daima uyanık olacak ve konu üzerinde titizlikle durmakta devam edecektir.»

Konferans sonunda ISC tarafından TMTF'ne verilen bir yazıda, TMTF'nin dinamik bir mücadele yaptığı ve bu çalışmalarında ISC'm gerekli maddi ve manevi yardımlarda bulunacağı kaydedilmektedir.

Öte yandan, Amerika'da öğrenim yapan bir Türk genci de CIA'nın kendisine «ajan» olmak için yaptığı teklifi reddettiğinden dolayı Amerika'dan sınır dışı edilmiştir.

Öğuzcan Özaltın adında 31 yaşındaki Tarsus'lu mühendis, Robert Kolej'den mezun olduktan sonra 1960 yılında doktora yapmak üzere Amerika'ya giderek Colorado Üniversitesi'ne girmiş, ancak CIA'nın yaptığı baskı üzerine öğreniminin tamamlayamadan Amerika'yı terketmek zorunda bırakılmıştır. Geçen hafta uçakla yurda dönen Öğuzcan Özaltın, bu konuda basına yaptığı açıklamada başına gelenleri anlatmış, bütün itirazlarının ve Federal Mahkeme'ye yaptığı müracaatın reddedildiğini belirterek şöyle demmiştir:

«Colorado Üniversitesi'nde mezunlara iş veren bir büro var. CIA'ya mensup olduğu

bilinen ve pek çok isimle tanınan bir şahıs bu büroya müracaat etti. Bu casusluk teşkilatına ajan temin etmek istediklerini bildirdi. Bu hareketi, üniversitede okuyan elli kişi bir gösteri tertipleyerek protesto etti. Bu elli kişi arasında ben de vardım.»

Özaltın, gösteri yapan 50 kişiden 22'sinin isimlerini tesbit edildiğini, 9'unun geçici tard cezası ile üniversiteden uzaklaştırıldığını, geri kalanlara ihtar verildiğini bildirmiş, sözlerine şunları eklemiştir:

● Gençlik daha uyanık olmak zorundadır.

«Üniversiteden uzaklaştırılanlardan ayrı olarak benim de işime son verildi. Hep birlikte üniversitenin yönetimi kuruluca itirazda bulunduk. Disiplin Kurulu kararı tasdik edildi. Bu sefer mütevelli heyetine başvurduk. Onlar da itirazımızı dikkate almadılar. Karar tasdik edildikten hemen iki gün sonra Muhaceret Bürosu'ndan 30 gün içinde Amerika'yı terketmemi isteyen bir mektup aldım. Üniversiteyi Federal Mahkeme'ye şikâyet ettim ama mahkeme de aleyhimde karara vardı.»

CIA'nın üniversiteler üzerindeki ovnadığı kirli oyunlar bu şekilde belgeler ve olaylarla açığa çıktıktan sonra Türk üniversite gençliği, Güneşsoy'un da belirttiği gibi, Amerikan emperyalizmine karşı daha uyanık olmak zorundadır. Zira, Türkiye üniversiteleri de, aynı metodlarla defenere edilmekte ve bilim kurumları egemen sınıfların beyin yetiştirdikleri çiftlikler haline getirilmek istenmektedir. Nitekim değerli bilim adamlarımızdan Yalçın Küçük, karşı sayfadaki yazısında Türk Üniversitelerinin karşı karşıya bulunduğu tehlikeleri büyük bir cesaretle ortaya koymuştur. Egemen sınıfların Türk üniversitelerinde uyguladıkları metodlarla, CIA'nın Amerikan üniversitelerinde uyguladığı metodlar arasındaki benzerlik bütün üniversite gençliğini ciddi olarak düşündürmelidir.

TERS DÜŞENLER

Bir parti düşünün ki, devlet güdü münde kamu yararını başlıca ölçü kılan bir Anayasanın kamu yararını yine ana ilke belleyen Sosyalizme kapalı olduğunu ilân eder, işte, asıl, o partinin kendisi o Anayasaya ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, beş-on vurguncunun çıkarı için halkın yine halkın oyuyla anasının ağılatılmasına göz yumduktan sonra, Demokrasiyi halkın halk için, halk tarafından yönetilmesi diye anıyan bir başka partiyi Demokrasi'nin kundakçısı olmakla suçlayıp, kapamağa yeltenir, bu arada da millet vekillerini Parlamento içinde alâmeleinnas dövdürür, işte, asıl, o partinin kendisi Demokrasiye ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, bir ülkenin alını yazısını Amerikalılara yazdığı curnallerle bir tutmağa utanmazken, Millî Bağımsızlığı yeniden kazanma, yabancı sultasına son verme davası uğruna canını sebil eden yazarları, aydınları vatan - hainliği ile lekelemeye kalkar, işte, asıl, o partinin kendisi Millî Bağımsızlığa ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, bir yandan halk yığınlarının gözünün açılmasını kör inançları tozularak geciktirmeye çalışır, bir yandan toplumu Uygar Bir Toplum haline getirme sevkıyla yanan Dine Güçlerin memleketi Batılı medeniyet düzeninden koparma heveslisi olduklarını öne sürer, işte, asıl, o partinin kendisi Medeniyete ters düşmektedir.

Bir parti düşünün ki, hem Adaletten dem vurur, hem de hakkını arayım derken dıpeçklenen maden işçisiyle, hakkın yerini bulması için kır kırk yaran, onun için de tü-kaka bellediği en yüksek Adalet organlarını düzen düşmanı diye kötülemekten geri durmaz, işte, asıl, o partinin kendisi Adaletle ters düşmektedir.

Ters düşmektedir, çünkü böyle bir parti Anayasanın da, Demokrasinin de, Millî Bağımsızlığın da, Medeniyetin de, Adaletin de tersidir.

Ve onun içindir ki, o parti, bütün tersler gibi, yere ters düşecektir. Üzerine bir gün bir Faşist tüyü de dikilir belki...

Can YÜCEL

AŞILAN UNİVERSİTE

Yalçın KÜÇÜK

Ferruh Doğan

Öyle görülmektedir ki, Üniversite, 27 Mayıs darisintısından kendisini kurtaramayan pek az kurumlardan biridir. 27 Mayıs ile birlikte en çok prestij kaybeden ve daha soraları bunu tekrar kazınmada en az başarı gösteren kurum üniversite olmuştur. Prestij kaybının nedeni 1960 öncesinde savunuculuğunu yaptığı sorunların Türkiye'nin kalkınması bakımından oldukça yetersiz oluşunun, yakın zamanlarda bütün açıklığı ile ortaya çıkmasıdır. Yakın zamanların olaylarının aydınlık bir biçimde gösterdiği gibi, üniversite'nin gerekli ve yeterli olduğunu tekrar tekrar ileri sürdüğü kurum v. kuruluşların bütünü, Türkiye'nin gerçek sorunları ve bunların çözümleri olmaktan uzaktır. Bunlar, en iyi bir olasılıkla, gerçek sorunların tanımlanması ve çözümünün aranması için gerekli bir çerçeveden ibarettir.

27 Mayıs'ın kısa bir süre içinde gerçekleştirdiği bu gelişme dolayısıyla kamuoyunun güvenini yitiren tek kurumun üniversite olmadığında hiç bir kuşku yoktur. Yalnız böyle kurumların bir çoğu, ya yeni ve daha inandırıcı sorunları tanımlama yoluna gitmişler ya da böylece tanımlanmış sorunların savunuculuğunu benimsemişlerdir. Üniversite böyle bir gelişme gösterememiştir ve dolayısıyla da Türkiye'nin toplumsal yapısında eski ağırlıklı tekrar elde edememiştir. Bu sonuca olarak da bugün üniversite, eski öncü rolü yerine kurulu düzenin çekingen bir savunucusu rolüyle yetinmek zorunda kalmıştır.

Bu oluşumun içsel ve dışsal bazı nedenleri vardır. Üniversitenin kendi yapısı, nedenler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu yapı, özleştiril ve özayıklamaya hiçbir imkân tanımayan ve dolayısıyla yeni görüşlerin ortaya çıkma olanağını azaltan bir özelliğe sahiptir. Üniversitenin yapısında, eğitim ve araştırma yeteneğini kaybetmiş veya hiç kazanamamış üyelerin ayıklanması için kullanılabilecek bir mekanizma yoktur. Üstelik bu yapı, bir kez ortaya çıkmış bir üniversite oligarşisine, öğretim üyeleri her aşamadan geçerken, onların kişiliklerini törpülemek ve «objektiflik» adı altında görüşsüzlüğü, kuşkuculuğu aşmak için kullanılabilecek etkili imkânlar tanımaktadır. Bu nedenlerle de, üniversite değişen koşullara uygun yeni düşüncelerin belirlenmesinde büyük bir isteksizlik ve güçsüzlük göstermektedir.

Bütün oluşumu üniversitenin yapısı ile açıklamanın yeterli olmadığına şüphe yoktur. Üniversitenin yapısı, böyle bir oluşuma elverişli ortamı hazırlamaktadır. Ancak üniversitenin, Türkiye'nin son zamanlarda yaşadığı canlı tartışma sürecinde sesinin duyulmamasının asıl nedenlerini üniversite ile ilgili ve fakat onun dışında olan bazı önemli gelişmelerde aramak gerekir. Bunlardan birisi ve oldukça etkili olanı özel okullardır. Özel okulların şimdiye kadar, sadece fırsat eşitliğini bozucu ve düşük nitelikte eğitim verici özellikleri üzerinde durulmuştur. Fakat özel okulların, bunlar kadar ve üniversite söz konusu olduğunda bunlardan da önemli bir rolü genellikle ihmal edilmiştir. Bu, özel okulların yolu ile üniversitenin, büyük ölçüde, sermayenin kontrolü altına girmesidir. Özel okullar özel sermaye ile kurulmaktadır ve öğretim kadrolarının çok büyük bölümünü devlet üniversitelerinin öğretim üyeleri sağlamaktadır. Başka bir deyişle, özel okulların yöntemi ile, özel sermaye, üniversite öğretim üyelerinin işvereni durumuna gelmektedir. Büyük bir parçası özel sermayeden ücret alan ve dolayısıyla onun kontrolüne giren bir topluluğun ileri atılımların stratejisinin tartışıldığı bir Türkiye'de, kurulu düzene karşı «olumlu bir tarafsızlık» davranışı göstermesi zorunlu olmaktadır.

Üniversitenin bugünkü durumu ile ilgili önemli bir diğer gelişme de eğitim vakfı girişimidir. Büyük reklamı yapılan bu girişimin görünüşteki amacı üniversite öğrencisine burs ver-

mektir. Girişimin yönetim kadrosunu işadamları ile bazı öğretim üyeleri meydana getirmektedir. İş dünyası ile üniversite çevresinin ismi çok duyulan üyeleri, ilanlara ve propogandaya göre, yüksek öğretimde çıkarılacak bir işi başlatmak için bir araya gelmişlerdir. Fakat sağlanması söz konusu olan olanaklara bakıldığında girişimin yüksek öğretimde değil bir çıkar açmasını, üzerinde durulmama değer bir katkıda bulunabileceğini bile iddia etmek çok güçtür. Planlanan burs miktarı çeşitli kamu ekonomik kuruluşlarının yıllardır verdiği burslarla bile karşılaştırılmaz. Bu bakımdan, böylesine amatörce bir girişim etrafında, bu kadar profesyonel ismin bir araya gelişini anlaşılmaz görülebilir. Anlaşılmaz görüneni, anlaşılır yapabilmek için, eğitim vakfı girişimini gerçek yerine koymak gerekir. Aslında, eğitim vakfı iş adamları ile üniversite oligarşisinin kurmuş olduğu bir kulpürdür. Klübün gerçek amacı iş dünyası ile üniversitenin işbirliğini sağlamaktır. Daha açık bir deyişle öğretim üyelerini iş çevrelerinin dünya görüşü paraleline sokmaktır. Bunu yapabilmeyin yolu ise herşeye rağmen ayırık ses çıkartan, başka bir görüşün savunuculuğunu yapan öğretim üyeleri ile uğraşmaktır.

Üniversitenin yapısı, özel okullar, eğitim vakfı, üniversite öğretim kadrosunu temel sorunlar karşısında tutum almaktan uzaklaştırmak, üniversitenin bir diğer parçasının, öğrencilerin, bunun tam tersi bir gelişim içinde oldukları görülmektedir. Üniversite öğrencisi bugün her temelli yurt sorunu konusunda kesin bir davranış almakta ve bunu kendi olanakları ile bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır. Üniversite öğrencisinin son yıllardaki davranışı, savunuculuğunu yaptığı sorunları belirleyiş biçimi ve bunları savunmadaki direnç, onun büyük bir toplumsal bilince eriştiğini göstermektedir. Artık üniversite öğrencisi daha önceleri olduğu gibi, öğretim üyelerinin ortaya attıkları sorunların savunucusu rolünde değildir. Tam aksine özellikle üniversite ile ilgili sorunlarda büyük ölçüde sahipliğini yaptıkları girişimlere, öğretim üyelerini katılmağa çağırmakta ve hatta onları zorlamaktadır. Özel okullarla ilgili öğrenci hareketi bu yargıya çok iyi bir örnek olmaktadır.

Bu konuda verilebilecek daha aktüel bir örnek Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ndeki dekanlık krizidir. İdari İlimler Fakültesi dekanının görev süresinin uzatılmamasının bir üniversite özerkliği sorunu olduğu herhalde yeteri kadar açık bir gerçektir. Bu konuda ilk tepkinin öğrenciden gelmesi son derece ilginçtir. Daha da ilginç olanı, hâlâ devam eden tek etkili tepkiyi öğrencinin sürdürmesidir. Öğrenci askıda duran bu olaya, üniversite kamuoyunun ilgisini sağlayabilmek için büyük bir uyanıklık göstermektedir. Çeşitli yerlerde, olayın ilk heyecanı ile ortaya çıkmış olan tepkiler büyük bir hız ile kısırlaşır ve yerini çeşitli pazarlıklara bırakırken, öğrenci her aşamada daha önceki ile tutarlı ve daha yalın bir biçimde tutumunu belli etmektedir.

Bu iki örnek son derece açıktır. Buradaki sorunlar üniversite özerkliği ile doğrudan doğruya ilgilidir ve ilk bakışta öğrenciden çok öğretim üyesinin problemi özelliğindedir. Buna karşın, temel savunuculuğu öğrenci yapmaktadır. Burarlarda öncülüğü yitiren üniversitenin, kendisi ile bu kadar yakından ilgili olmayan ve öğrencinin aktif bir biçimde katıldığı başka temel konularda, bir uyum davranışı içinde bulunmasına şaşınmak gerekir.

Üniversitedeki bu iki yanlış gelişme, ne bir rastlantı ne de bir geçici olgudur. Gelişen koşullar, durgun zamanların saklı tuttuğu çelişkileri su yüzüne çıkartmaktadır. Yakın gelecek bu çelişkilerin nitelik ve nicelik bakımından artışı ile ilgili yeni örnekler getirecektir.

Zekeriya Sertel'in hatıraları

Nâzım Hikm

M. Zekeriya Sertel'in anılarında Nâzım Hikmet'e çok geniş yer ayrılmıştır. Burada biz, bu bölümden sadece Nâzım'ın Babıâli'ye girdiği ile ilgili pasajı okurlarımıza sunmakla yetineceğiz.

5

Nâzım Hikmet'i ilk kez 1927'de İstanbul'da tanıdım. O vakitler «Resimli Ay»ı çıkarıyordum. Dergide zamanın birçok edip ve yazarıyla işbirliği yapıyordum. Nâzım da Sovyetler Birliğinden yeni dönmüştü. İşsizdi. İş arıyordu. Fakat basında kimse ona iş vermeye cesaret edemiyordu. Zaten o zamanlar büyük bir şair olarak da henüz tanınmış değildi. O vakte kadar basında şiiri çıkmamış, adı duyulmamıştı.

Bir gün Nâzım'ın çok eski arkadaşı ve Türkiye'nin tanınmış yazarlarından Vâlâ Nurettin, beni ziyarete gelmişti. Konuşma sırasında Nâzım'dan söz açtı. Onun çok büyük bir şair olduğunu, fakat hiç bir yerde iş bulamadığını anlattı. Nâzım'ı yanıma alıp birlikte çalışmamızı önerdi. Vâlâ, Nâzım'ın çocukluk arkadaşıydı. Milli Kurtuluş Savaşı sırasında beraberce Anadolu'ya geçmiş, sonra da birlikte Moskova'ya giderek orada okumuşlardı. 1924'te memleketine döndükleri zaman Vâlâ komünistlikten ayrılmış, fakat Nâzım'la dostluğunu muhafaza etmişti. Nâzım ise, bir parti üyesi gibi faaliyetine devam etmiş, bir ara polisin elinden kurtulmak için İzmir'e sığınmış, fakat sonra gıyaben 15 yıla mahkûm olunca soluğu tekrar Sovyetler Birliğinde almıştı. 1927'de tekrar yurda dönünce ilk işi Vâlâ'yı bulmak olmuş ve onun yardımıyla kendisine bir de iş bulmaya çalışmıştı.

Nâzım'ın tayfası...

Konuştuğumuzun ertesi günü, Vâlâ, Nâzım'ı «Resimli Ay»a getirdi. Nâzım'ı ilk kez gördüm. Uzun boylu, sarı kıvrıkcık saçlı, mavi gözlü, sarı kaşlı, çok sevimli ve güzel bir gençti. İlk bakışta insanı kavrayan bir hâli vardı. Mütevazı, utangaç ve çekingen bir genç izlenimi veriyordu. Selâmlaştıktan sonra iki elini göbeğinin üstünde bağlayarak karşımdaki koltuğa oturdu. Görücüye çıkmış gelin gibi sıkılıyordu. Vâlâ, Nâzım'ın nasıl büyük bir şair olduğunu anlattıkça, Nâzım, utancından başını yere eğiyor, yüzümüze bakmaya cesaret edemiyordu. Yalnız aradabilir, gözaltından beni sızmekten kendini alamıyordu. O gün Nâzım'ın «Resimli Ay»da çalışmaya başlamasını kararlaştırdık.

Nâzım, «Resimli Ay»a tayfasıyla beraber gelmişti. Eski - yeni, ne kadar

komünist arkadaşı varsa, peyk gibi etrafında dolaşır, hemen her gün matbaaya uğurlardı. Bunlar içinde özellikle biri, işe gelir gibi elinde çantasıyla her sabah benimle beraber matbaaya gelir, benim çalışma odamda köşedeki koltuğa oturur, akşama kadar yerinden kılmıdım. Bu süre içinde hiçbir şey yapmaz, hatta konuşmaz, sadece bir dedektif gibi benim çalışmamı izlerdi. Bir polis olabilirdi. Fakat değildi. İmanlı bir komünistti. Nâzım'ın Deniz Okulundan arkadaşıydı. Ama nedense Nâzım'ın odasına gitmez, benim odamda oturmayı tercih ederdi.

Bu gencin adı Kerim Sadi idi. Boğaziçinde bir tepede, küçücük bir evde yapayalnız yaşıyordu. İnsanlarla ve hayatla bütün bağlarını koparmıştı. Orada buldukça marksizme ait kitaplar okur, aklınca yeni teoriler yaratır ve küçük kitapçıklar hazırlardı. Garip, melankolik, sessiz bir adamdı.

Bir gün durup dururken, Nâzım'ın karşı odadan çıktığını görünce yay gibi yerinden fırladı, altındaki koltuğu kapıya gibi Nâzım'ın üzerine fırlattı. O sırada Nâzım, merdiven başına gelmişti. Koltuk üzerine düşmüş ol-

saydı, Nâzım tepetaklak merdivenden yuvarlanacak, belki de kolu bacağı kırılacaktı.

Nâzım, bu beklenmeyen saldırıya karşı sesini çıkarmadı. Kerim Sadi de bir şey söylemedi. Kerim Sadi'yi kızdıran neydi, anlaşılamadı. Yalnız utancından çantasını alıp çıktı, bir daha da görünmedi.

Akşam toplantıları

Nâzım'ın «Resimli Ay»a getirdiği ikinci arkadaşı Nizamettin Nazif idi. O da delidolu bir gençti. Nâzım'la Moskova'da tanışmışlardı. «Resimli Ay»a başladığı günlerde «Kara Davut» adında tarihî bir roman çıkarmıştı. Bu romanıyla dağlar yaratmış gibi övünür dururdu. Her gün matbaaya gelir, Nâzım'ın çalıştığı odada yüksek sesle nutuk verir gibi, konuşur, benim odama arada sırada uğrardı. Gazetelere tarihî tefrikalar yazarak geçinirdi.

Bir gün Nâzım'ın çalıştığı odaya gittim. Baktım, Nâzım, Nizam ve Nail adında Nâzım'ın yetiştirmeye çalıştığı genç, birer masaya oturmuşlar, ha-

ri harî birşeyler yazıyorlar. Benim odaya girdiğimi farketmez gibi davrandılar. İşleri acelemiş gibi habire yazıyorlardı.

— Ne oluyor çocuklar, dedim, nedir bu faaliyet?

— Roman yazıyoruz, dediler.

Meğer Nizamettin Nazif, gazetelerden birine bir haftalık tefrika yetiştirme zorundaymış. Romanın bir haftalık konusunu arkadaşlarına anlatmış, sonra o konuyu üçe ayırıp her birine bir kısmını yazmasını emretmiş. Üçünün ayrı ayrı yazdığı kısımlar birleştirilerek gazeteğe bir haftalık tefrika halinde gönderilecekti...

Gazete bir burjuva gazetesi değil mi? Patronu aldatmak bir ah-lâksızlık sayılmazdı! Bu işi yaparken vicdanları rahatlı.

Bir gün de Nizamettin Nazif'i devlet adamlarından biriyle görüşmeye göndermiştim. Uzun bir demecle geldi. Bu demec gazete de çıkınca, demeci veren devlet adamı derhal yalanladı. Nizamettin Nazif'e işin aslını sorduğum zaman şu cevabı aldım:

— Sanki kendisiyle görüşseydim, bundan daha iyi mi demec verecekti? Belli ki adamla görüşmemiş, demeci masa başında vazmıştı?

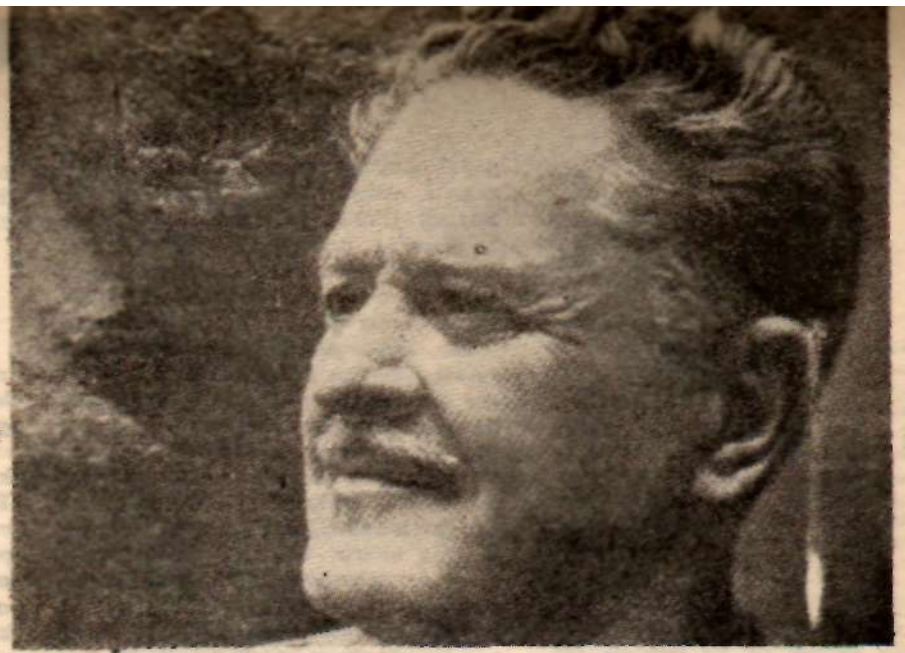
Nâzım'ın bize tanıttığı arkadaşlarından biri de Ziya Hilmi idi. Nâzım ve Vâlâ Nurettin, Bolu'da öğretmen olarak bulundukları sırada bu gençle tanışmışlar. Ziya Hilmi, orada ağırceza mahkemesi başkanı imiş. Ziya Hilmi de komünistti. Ağırbaşlı, sâkin görünümlü, samimi bir adam izlenimini veriyordu. Marksizmi iyi biliyordu. Fakat komünistliği yüzünden devlet dairelerinde çalışamaz olmuştu. Becerikli bir adamdı. Akl her işe yatar. Elinden her iş gelirdi. Bize her gelişinde başka bir işte olduğunu öğrenirdik. Aklınca Türkiye Komünist Partisine para bulmak hevesine kapılmıştı. Ona göre, Türkiye Komünist Partisinin parası yoktu. Bu yüzden gereği gibi çalışmıyordu. Para bulmak için de vaktiyle Stalin'in başvurduğu söylenen yolu denemek fikrindeydi. Söylentilere göre, Stalin, partisine para sağlamak için banka soymamış mıydı? Ziya'ya göre, bu uğurda herşey meşru idi. «Maksat, vasıtayı meşru kılar» tezini savunuyordu. Bu düşünce, onu çeşitli maceralara attı; sonunda eroîn yapan bir atölye açtı ve orada yanarak öldü.

Nâzım her sabah erkenden işine gelir ve muntazam çalışırdı. Bir taraftan da odasında aşağı yukarı dolaşarak şiir yazardı. Sonra gelir, yaz-

Zekeriya Sertel ed Sabiha Sertel ile beraber

net Babiâli'de

BÜYÜK TÜRK ŞAİRİ NÂZİM HİKMET
— Mütlevazı, utangaç ve çekingen —

dığı şiir bize okurdu. Akşamları mut-laka birimizin evinde, fakat daha çok bizim evde toplanırdık. Bu toplantılar, birer «edebiyat olayı» sayılabilirdi. Çünkü bu samimi toplantılar da şiirler okunur, müzik dinlenir, tartışmalar yapılırdı. Çok kez, Nâzim, yeni bir sanat ve şiir anlayışı ortaya atar, bunun üzerinde ateşli tartışmalar yapılırdı. O günler, hayatımızın en mutlu, en yaratıcı dönemiydi. Akşam tartışmaları, bize ertesi gün yeni hamleler yapma huzurunu verirdi.

Peyami Safa

Nâzim, daha çok komünizmi yaymak ve «trafındakileri» komünizme kazanmak meraklısıydı. Onun «çın tartışmaların en önemli ve devamlı konusu komünizmiydi. Bu konu, Peyami Safa'yı çileden çıkarıyordu. Peyami, çok zeki ve kabiliyetli bir gençti. O sıralarda «Fatih - Harbiye» romanıyla edebiyat âleminde dikkati çekmişti. Nâzim, onu dâvaya kazanmaya çok önem veriyordu. Onun bütün itirazlarına ve hücumlarına bir peygamber sabırla katlanır, onu kandırmaya çalışırdı. Fakat Peyami, zeki olduğu kadar da kötü ruhlu bir adamdı. Çok içki içer, hattâ esrar kullandığı biliniyordu. Bu bakımdan da Nâzim'in tam zıddı bir tipti. Nâzim'in çevresinde yarattığı etkiyi kıskanır, onun ak dediğine mutlaka kara derdi. Nâzim'i kıskanıyor, onun etkisi altına düşmekten korkuyordu. Bütün bunlara bakmıyarak, Nâzim, onu kazanmak umudunu bırakmak istemiyordu.

Peyami, de tersine, Nâzim'i komünizmden caydırmaya çalışıyor, fakat bu çabasında yalnız kaldığını gördükçe deliye dönüyordu. Bu karşılıklı tartışma aylarca sürdü. Sonunda Peyami faşizmi seçti ve bizlerden ayrıldı. O tarihten sonra da ateşli bir antikomünist kesildi ve bütün ömrü boyunca faşizme hizmet etti. Komünizme ve komünistlere şiddetli hücumlar yaptı. Hele Nâzim'le bizlere karşı uydurmadığı iftira, yapmadığı jurnalcilik kalmadı. Sonunda bir faşist olarak öldü.

Nâzim, Peyami'yi kazanmaya ça-

PEYAMİ SAFA
— Faşizmi nasıl seçti? —

hşırken en candan arkadaşı Valâ Nurettin'i kaybetti. Nâzim çocukluk-tan beri Valâ ile beraber büyümüş, beraber yetişmiş, Anadolu'ya beraber geçmiş, Moskova'da beraber okumuştur. Valâ'nın komünizmden uzaklaşması Nâzim'a çok dokundu. En beğendiği, değerli dostunu kaybetmişti. En sevdiği arkadaşını kendi safından ayrılmış görmeye gönlü razı olmadı. Bu üzüntünün etkisiyle bir iki şiir yazdı. Bunlardan biri, kendisinin de çok beğendiği ve o vakitki şiirlerinin içinde en güzeli olan «Kerem Gibi» dir. Bu şiirde Nâzim şöyle der:

O diyor ki bana
Sen kendi sesinle küll olur-sun, ey

Kerem
gibi
gibi
yana
yana...

Ben diyorum ki ona
küll olayım

Kerem gibi
yana
yana...

Ben yanmasam
Sen yanmasan
Biz yanmasak
nasıl
çıkardık
karanlıklar
aydınlığa...

Nâzım Hikmet
— Delidolu bir gençti —

Nâzim, gene en güzel şiirlerinin biri olan «Salkım Söğütü» de bu ruh hâli içinde yazmıştır. Bu şiirinde Nâzim, Valâ'nın uzaklaşmasını şöyle anlatır:

Birdenbire,
kuş gibi
vurulmuş gibi
kanadımdan
Yaralı bir atlı yuvarlandı atından.

Atatürk ve Nâzim

«Resimli Ay» dönemi, Nâzim Hikmet'in en yaratıcı, en savaşçı dönemidir. Bütün ömrü boyunca bu savaşa devam eden Nâzim, diyebilirim ki, bu savaşın zevkini en çok o zaman tatmıştır. Onun içindir ki, Nâzim, hayatının bu dönemini her vakit heyecan ve sevgiyle anmıştır.

Nâzim, o dönemde her gün devrimci bir şiirle ortaya çıkıyor ve her şiiri bir bomba gibi patlıyordu. Edebiyat âlemi şaşkına dönmüştü. Bu şiirler, yalnız sanat çevrelerinde değil, gençlik ve halk yığınları arasında da derin etkiler yaratıyordu. Nâzim, günün adamı oluvermişti. Şiirleri ardarda «Resimli Ay» da çıkıyor, kitap hâlinde basılıyor, ağızdan ağıza, elden ele dolaşıyordu.

O dönemde en çok beğenilen şiirleri, «Kerem Gibi» ve «Salkım Söğütü» ten sonra «Bahri Hazer», «Güneşi İçenlerin türküsü» gibi hem lirik, hem de devrimci olan şiirleriydi. Bun-

lar o zaman plâğa da alınmış, evlere ve kahvehanelere kadar girmişti.

Nâzim'in ünlü günden güne yayılıyor, ziyaretçileri ve hayranları çoğalıyor, herkes ondan söz ediyordu. Ünlü, sonunda Mustafa Kemal'e kadar ulaştı. Mustafa Kemal'in İstanbul'da bulunduğu bir sırada, bir akşam Dolmabahçe Sarayındaki sofrada Nâzim'in adı geçer. Hazır bulunurlar, Nâzim'dan hayranlıkla söz ederler. Kendisine Nâzim'in çağımızın en büyük Türk şairi olduğu söylenir. Merak eder, Bir şiirini dinlemek isteğini gösterir. Nâzim'in şiir plâklarını getirilip çalınır. Mustafa Kemal, dikkat ve hayretle dinler. Sonra, «Bu şair, sizlere benzemiyor» der. Ve Nâzim'i getirip şiirlerini onun kendi ağzından dinlemek arzusuna kapılır. «Bu şairi bulup getirsinler» emrini verir.

Fakat vakit geceyarısını geçmiştir. Telefonla Kadıköy polis merkezine Nâzim'i bulup getirmeleri emri verilir. Gece geç vakit bir polis, Nâzim'in evinin kapısını çalar. Nâzim uykudan kalkıp kapıyı açar. Karşısında polisi görünce şaşırır. Bir an soğuk terler döker. Polis, nezaketle, Mustafa Kemal'in kendisini Dolmabahçe Sarayında beklediğini bildirir. Nâzim o vakit kendine gelir.

— Oğlum, der, Paşa'ya benden selâm söyleyin. Ben Deniz Kızı Eftalya değilim.

Bunu der demez kapıyı kapar.

Mustafa Kemal, o sıralarda sofrasına Eftalya Hanım adında bir şarkıcı kızı getirtmeyi âdet edinmişti. Nâzim, şarkıcıya benzetilmekten kızarmıştı. Bu cevabıyla Mustafa Kemal'e basit bir şarkıcı gibi çağırılmayacağını anlatmak istemişti.

Nâzim'in cevabı kendisine bildirildiği zaman, Mustafa Kemal'in tepkisi şu olmuş:

— Aferin çocuğa... İşte şair dediğin böyle olmalı...

Mustafa Kemal de bu cevabıyla kendi büyüklüğünü göstermiştir. Yoksa Nâzim'in cevabına kızabilir ve ona yapmadığını bırakmavabilirdi.

**Gelecek sayıda
Son yazı:
TAN OLAYI**

Pek yakında
**Che Guevara'nın
Hayatı ve Hatıraları**

ANT'ta

Ünlü marksistlerden ISAAC DEUTSCHER, ölümünden bir süre önce, 23 Temmuz 1967 tarihinde Hamburg Televizyonu'na bir mülakat vererek Almanya'da ortaya çıkan yeni Nazi tehlikesi ve Avrupa'nın geleceği üzerine görüşlerini açıklamış bulunuyordu. Polonya Komünist Partisi'nden ayrıştı nedenlerini de açıklayan Deutscher'in bu mülakatını BEHZAT TANÇ'ın çevirisinden okurlarımıza sunuyoruz...

Deutscher'e göre nazi

● Almanya'da ortaya çıkan ve NPD tarafından temsil edilen yeni nasyonalist eğilimi ve bu partinin bir çok seçim bölgesinde gösterdiği başarıyı nasıl değerlendiriyorsunuz? Buna genç Alman demokrasisi için bir tehlike sayıyor musunuz?

— Evet, gerçek bir tehlike; belki vahim, belki değil... Troçki'nin bir sözünü hatırlıyorum. 1919 veya 1920'de «Weimar Cumhuriyeti'nin ilk diktatörlük arası bir dönem olacağını» söylemişti. Şimdi insan merak ediyor, «17-18 ille Batı Almanya'nın piramenter rejimi de iki diktatörlük arası bir evre mi olacaktır? Tehlike yakın değildir. Durum, 1927 - 28 yıllarında, nasyonal sosyalizmin Alman

politik hayatının kapısında beklediği zamanı andırmaktadır. Bildiğiniz gibi, Nazizm 1929-30 yıllarında birden bire bu kapıdan içeri girmiştir. Bence, Nazizm'in aynı şekilde yeniden ortaya çıkacağı düşünülemez. Tarih, kendisini bu kadar basit bir şekilde tekrarlamaz. Denmiştir ki, «generaller her savaşta, geçmiş savaşta ki muharebelerci' yenilemeye çalışırlar. Politikada da buna benzer şeyler olur.» İnsanlar, yeni tehlikelerin eski biçimlerde ortaya çıkacağını sanırlar. Gerçekte ise, nasyonalist, reaksiyoner eylem, karşıdevrim hareketi, her zaman yeni şekillerde belirir. Weimar Cumhuriyeti sırasında solcuların büyük bir kısmı, demokrasinin Hohenzoller'ler ve eski «rejimin restorasyonu» tehlikesi karşısında olduğunu düşünüyorlardı. Fakat Hitler'in partisi cumhuriyetçi idi. V- hattı, kendisine bir de «sosyalist» adı takmıştı. Ufukta görünen yeni akım, bir çok çizgide Nazizm'den ayrılmak, eskinin doğrudan doğruya bir devamı olmayacaktır.

● Bu muhtemel hareketi hazırlayabilecek olan zemin sizce nelerden meydana geliyor?

— Büyük bir kısmı, sosyal ilişkiler ve ekonomik yapıdaki statik durumdur. Şimdi çok şiddetle hissedilmediği halde, Almanya'nın bölünmüş olması problemi, ulusun hayatında

büyük bir yaradır. Bunlar muhtemel hareketin oluşacağı ortamı yaratabilirler.

● NPD'yi bir hareketin patlaması önleyebilecek bir tampon olarak nitelenebilir miyiz?

— Buna kesin bir cevap verebilmek zor. 1920'lerdeki örneği tekrar ele alacak olursak, Nazizm'in türlü gruplar ve birbirleriyle rekabet eden ultra-nasyonalist çevreler tarafından kristalize edilmiş olduğunu görürüz. Buna benzer bir gelişmenin yeni nasyonalist mayayı teşkil edip edemeyeceği şimdilik bilinemez. Fakat, Almanya'nın tükenmeyen trajedisi olan «nasyonalist çılgınlığı» gölgesini bir kez daha göstermesi, bizi ciddi endişelere yöneltmelidir.

● Sizin deyişinizle bu «nasyonalist çılgınlık» tehlikesini Almanya'nın NATO ile bağları ve Fransa ile akdedilmiş olan Dostluk Antlaşması engelleyemez mi?

— Korkarım ki bu tip bağlar, bu konuda fazla bir şey ifade etmez. Nasyonalizm'e karşı garanti ancak Alman toplumundaki derin, köklü bir değişim ile sağlanabilir. Dış bağlar ve diplomatik ilişkiler ile değil...

● Bu değişim ile neyi anlatmak istiyorsunuz?

— Reform hareketinden beri Al-

manya'nın trajedisi, kendi devrimini gerçekleştirememesindenidir. Fransa ve İngiltere bunu yapmışlardır. Almanya'daki 1918 ve 1945 hareketleri ise yabancı işgal orduları tarafından gerçekleştirilmiştir.

● 1945'de Nazizme karşı bir Alman devrimini beklediniz mi?

— Şunu itiraf etmeliyim ki Nazizm'in ancak bir Alman devrimi ile yenilebileceği düşüncesini bir an bile terketmedim. 20 Temmuz 1944'te Hitler'e yapılan suikast teşebbüsünü, tabandan gelecek bir halk hareketinin müjdesi olarak değerlendirdim. Çok iyimser düşünmüş olabilirim. Ama tarihsel açıdan yanlışmış değilim. Alman halkının bu devrimi gerçekleştiremeyeceği olması - bugünkü durum göz önüne alınarak - Nazizm'in kökünden yokedilemeyeceğine sebep olmuştur.

● Polonya Komünist Partisi'nden çıkarılmanızdan önceki çalışmalarınızı anlatabilir misiniz?

— Hitler'in iktidara gelişini izleyen yıl, Alman Nazizm'ine ve Polonya'daki Piłsudski diktatörlüğüne karşı, komünist ve sosyal demokratlara ortak eyleme girmeleri için çağrıda bulundum. Bu davranışım, partinin politikasına uygun görülmedi. Çünkü, sosyal faşist dedikleri Sosyal Demokratları Hitler'in yanında görmek gibi

İşçi sendikalarında git-tükçe gelişen toplumsu görüşleri, içinde bulunduğumuz şu pozuk düzenin emekten ve emekçilerden yana değişirilmesi isteklerinin su yüzüne daha belirgin çizgilerle çıkmasına yarıyor. Geçen hafta içinde sona eren Marmara Bölgesi Oleyis Sendikası'nın kongresi, gerçekten bir fikir alanı oldu; ayrı ayrı görüşte olanlar rahatlıkla fikirlerini dile getirme fırsatını buldular. Hele, kongreye sunulan çalışma raporu, DISK ve DISK'e bağlı örgütlerde başlayan bilimsel sendikacılık hareketlerini anlatma ve bir sonuca vardırma geleneğine uygun biçimde anlatılmaktaydı ki artık, durgun sendikacılık dönemi son yıllarına yaşamakta ve devrimci sendikalar çoğalmaktadır. Bu akışın gittikçe hızlanacağı, kongrede yapılan konuşmalarla kendini belli etmiştir. Bir çok güçlü sendikacılar, «partilerüstü politika» teranesine şiddetle karşı çıkmışlardır. Sendikaların toprak reformunu savunmaları, işsizliği giderici tedbirler alınmasında ısrar etmeleri, partili sendikacıların iktidar kanadındaki rolünün samimiyetsiz davranışları rahatlıkla kongrede dile getirilmiştir.

Sosyal demokrasi'den yana olduklarını belirten Oleyis'ciler şu görüşü içtenlikle savunmuşlardır:

«Liberal demokrasilerde, yani kapitalist düzenlerde (bizde olduğu gibi) işçi hareket ve örgütleri de kolaylıkla yoz-

laşmaktadır. Giderek sömürme mekanizmasının unsurları hâline gelen sendikalar, çıkış, noktasındaki amaçlarından da uzaklaşmış olmaktadır. Devleti bir âlet gibi kullanan, çıkarlarının gerektiği yerde savışı bile, binlerce insanın hayatı ile birlikte bir vasıta olarak kullanan bu mekanizmaya karşı, işçi hareketinin özelliğini koruması, ne çare ki mümkün değildir.

Batıda örnekleri çokça görülen gangster sendikacılığı, bu oluş mekanizmasının yarattığı parazitler arasındadır. Ve elbette ki işçi hareketi, bütün kuruluşu sömürmeye dayanan bir düzen içinde, kendisine en yakın olanı, yani işçisini, olağan gelişmeye uyarak, sömürmek zorunluğuna sürüklenmektedir.»

Önemli olan, bu görüşlerin gittikçe yaygınlaşması, işçilerin politika sorununa eğilmesi, sömürüyü açık seçik görerek bunu önlemenin hangi yolla olacağını araştırmaya başlamasıdır. Bu uyanış, elbette şu gerçeğin daha çok geniş kitlelerce benimsenmesine yol açacaktır:

★ ★ ★

Daha önce kongresini yapan Lâstik - İş Sendikası, aldığı kararları uygulama döneminde girmiştir. Anayasa ve hukuk komisyonunun hazırladığı ve Kongreye onanan kararlar, gerçekten işçi sendikalarının devrimci kanadındaki ciddiyeti ve işçi sorunlarını tüm ayrıntılarıyla ele a-

lışının içtenliğini anlatmaktadır. Bu kararlara göz atalım:

● Anayasaya aykırılığı nedeniyle 931 sayılı İş Kanunu'nun iptali için yapılan çalışmaların desteklenmesi,

● Sosyal sigortalar kanunları, emekçilere gerçek sosyal güvenlik sağlamamaktadır. Bu kanunlara işsizlik sigortasını eklenmesi gerekir. Ayrıca ihtiyarlık, hastalık, analık yardımlarını birer lütuf ve ihسان olmaktan çıkarmak lazımdır. Bunları, işçinin çalıştığı sırada ödediği primlerin karşılığı durumuna getirmeye çalışılmalıdır.

● İhtiyarlık yardımı ile kıdem tazminatının bir ve aynı şey olduğu yolundaki işveren iddiaları nefretle reddedilmiştir.

● Suçsuz işçilerin, işverenlerce tertiplenen iftira ve asılsız suçlamalarla işten atılmalarını kolaylaştıran 17. maddenin de derhal değiştirilmesi için milletvekillerinin tasarısı hazırlanması sağlanmalı ve işçilerin suçlu olup olmadıklarının Adliyece tespiti istenmelidir.

● Kapkaççı sermayedarların hileli veya hilesiz iflâslarından işçi haklarını koruyacak hiç bir kanun maddesinin ne icra iflâs kanununda, ne de öteki yasalarda bir hüküm yoktur. Türkiye'nin soygun düzeni içinde bir kriz işverenin sık sık başvurduğu iflâs oyunlarında işçinin dolandırılmaması için kr-

dem ve ihbar haklarının «ücret» sayılması ve en önce ödenmesi gerçekleştirilmelidir.

● 275 sayılı kanunun yetkiye ilişkin maddelerinin, hakem kurulu kararlarına ait maddenin, grev sırasında işyerinin çalışmasına izin veren maddenin, grevçiler haklı çıksa bile grev süresinde işleyen ücretlerin işverene ödenmesine ait maddenin derhal tādili için işçi milletve-

killeri harekete geçirilmelidir.

● Sahte istifalar, sahte giriş fişleri ile işlerini yürüten sarı sendikalara karşı «çoğunluk yoktur» diye itiraz eden gerçek sendikaların bu itirazlarını isbatlayacak belgeleri üç gün içinde bulup getirmelerini istemek, üç günde getirmedi diye sarı sendikalara yetki berati bağışlamak, Yargıtayın artık terk etmesi gereken hatalı bir görüştür.

Kemal SÜLKER

Sarı Sendikacılığa karşı mücadele şiddetleniyor

tehlikesi

çok yaralı bir kaniya sahiptirler. Nazi tehlikesini büyütürken işçi sınıfını parçığa uğratmak gerekçesiyle Polonya Komünist Partisi'nden ihraç edildim. Fakat tarih beni yanıltmadı.

● İlk politik çalışmalarınız ne zaman başladı?

— Polonya Komünist Partisi'ne girdiğim zaman 18 yaşında idim. Daha 17 yaşında iken Karakov'da hayli ünlü bir şair olarak tanınıyordum. Yani bir çeşit harika çocuktum. Tabii bütün harika çocuklar gibi bana umut başlayanları hayal kırıklığına uğrattım.

● Partiden ihraç edildiğiniz 1932 tarihinden sonra politik hayatla ilişkınızı kestiniz mi?

— Polonya'daki bağımsız sol ile bir kaç yıl kadar aktif çalışma yaptım. Artık partiden atılmış bir komünist, bir Troçkist idim. Stalinizm'in beni itmiş olduğu çıkmazdan bir kurultuluş yolu bulamayarak bir süre sonra kendimi sadece düşünsel ve ecebi çalışmalara verdim.

● Kimi eleştiriciler size «İlah olmaz marxist» adını verdiler. Buna ne dersiniz?

— Tabii, bir marxistim ben... Burası kesin. Beni «İlah olmayan, ders almayan» sıfatlarına layık görenler ise, bir zamanlar kendilerini Stalin tara-

findan «ders almayan» adanmış, sonra da anti-komünist olmuş kimselerdir. Ben kendime öğretmen olarak Stalin, Kruşçev veya Mao'yu seçmedim. Anti-komünizmi ise asla... Marxizm kuşursuz, yanlışsız bir öğreti değildir. Mükemmel bir öğreti zaten yoktur. Tamamlanmış veya eskimiş de değildir. Marxizmi «günü geçmiş», «eski moda» olarak niteleyenler, siyasal ve düşünsel bakımdan ondan daha üstün bir şeyler getiremiyorlar ortaya...

● Sizin görüşünüze göre 2000 yılının dünyası acaba nasıl olacaktır?

— Tahminime göre, bu yüzyılın sonlarında «Sosyalist Avrupa Birleşik Devletleri» gibi bir birlik ortaya çıkacaktır. Bu birleşmeyi en tutucu burjuva politikacıları bile sezmektedir. Avrupa varlığını sürdürebilmek için böyle uluslararası bir biçimde kaynaşmak zorundadır. Fakat bu birleşme zeminli emperyalizm, kapitalist ekonomik gelişme veya herhangi bir ulusun yayılması değil, sosyalist halkların eşitliği şeklinde olmalıdır. Bu Birleşik Avrupa o zamana kadar Stalinizm'in kahatlarından tamamen arınacak Sovyetler Birliği ile beraber Asya ve Afrika halklarına her bakımdan yardımcı olabilecektir. Bundan sonra da Harvard'daki bazı bilginler «tek ülkede kapitalizm» hakkındaki teorilerini bol bol geliştirebilirler...

Bu nedenle 275 sayılı yasanın 11. ve 12. maddeleri değiştirilmelidir.

Kocaeli hareketli bir işçi bölgesidir. Burada devrimci sendikaların elbirliğiyle önemli işçi sorunlarını ortaklaşa ele almaları geleneği öteden beri takdirle karşılanan bir eylemdi. Son zamanlarda bu geleneğe şeref katan yeni bir eylem daha olmuştur. 6 örgütün yetkilileri 7 maddelik bir karar listesini imzalamışlar ve kamuoyuna duyurmuşlardır. Bunlarda belirtilenleri şöyle özetleyebiliriz:

● Kocaeli bölgesinde bütün işkollarında çalışan işçilerin kardeşçe dayanışmaları ve birlikte hareket etmeleri için her türlü eylem yapılmalıdır.

● Emekçi halkımızın Anayasadaki sosyal ve ekonomik haklarının tam anlamıyla alınması için sendikal çalışmalar yanında politik güçlerini de birleştirerek devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olmaları zorunludur.

● İşçi sınıfı aleyhine çalışan çıkarıcı çevrelerin desteklediği Türk - İş'in de koruduğu, beslediği sarı sendikaların işçilere daha zararlı hâle gelmemesi için kocaeli bölgesinde sarı sendikalarla mücadele edilmelidir. Türk - İş için Kocaeli bölgesi yasak bölge hâline gelmelidir.

● Kocaeli bölgesinde her türlü eğitici ve uyarıcı hare-

ketler yasalara uygun nitelikte yoğunlaştırılmalıdır.

Lâstik - İş, Kimya - İş, Maden - İş, Basın - İş Sendikalarının şube yöneticileri ile Serçip - İş ve Yapı İşçileri Sendikası Genel başkanlarının imzaladıkları bildiri Kocaeli'deki dayanışmanın güçlülüğünü göstermektedir.

Karadeniz Ereğlisinde işçilerin uyanışı, Kaymakamın tutumuna karşı girilen kanun içi mücadele ile daha da kendini belli etmektedir. ANT okurları Karadeniz Ereğlisindeki olayları iyi bilirler. İşçiler, bir miting düzenlemek için Kaymakamlığa başvurmuşlardı. Kaymakam Fazıl Yöney, «miting konusu cezai ve hukuki bakımdan adli makamlara intikal etmiş bir anlaşmazlıkla ilgili bulunduğundan» 6334 sayılı kanunun 1. ve 7. maddelerine atfen 171 sayılı kanunun 13. maddesine aykırı görülmüştü. Oysa D. P. nin en tehlikeli işlere giriştiği bir dönemde bütün eylemlerini dayadığı bir yasaya sığınan Kaymakama, miting tertip komitesinden bir işçi, Noter aracılığıyla bir ihtar göndermek gereğini duydu. Ahmet Gecenoğlu'nun Notere hitaben yazdığı yazı şu:

«Karadeniz Kaymakamı tarafımdan tarafıma yollanan yazıda:

6334 sayılı kanunun 12. ve mezkûr maddelere atfen 171 sayılı kanunun 13. maddesine aykırı hareket edildiği söy-

lenmektedir. Oysa 6334 sayılı kanun ile bu kanunu değiştiren 6732 sayılı kanunlar 12.10.1960 tarihinde yayımlanan 94 sayılı kanunla tamamen kaldırılmıştır. Bundan böyle kanun tetkiki yapıldıktan iptal edilmiş kanunlarla yapacağımız hareketlere mani olunmamasını rica ederiz.»

Bu kez Kaymakam, yapılacak mitingün 171 sayılı kanuna göre maksadının açıklanmadığını ileri sürmüştü. Mitingciler ise Noter aracılığıyla çekilen beyannameyi almak-tan imtina eden Kaymakama yazılan yazıda miting amacı açıkça yazılmıştı. Bunun üzerine işçi, Kaymakama verdiği dilekçede şunu bildirdi:

«Anayasamızın 28. maddesi ve 171 sayılı kanun hükümleri açıktır. Ve bu meydana sizinle mülkiye amiri olarak yetkilileriniz bellidir. Yazınız yetki sınırlarını aşarak yazılmıştır. Tamamen keyfi, ve baskı mahiyetindedir. Noter vesitasıyla tarafınıza gönderilen beyanname 171 sayılı kanuna tamamen uygundur. Toplantıya karşı tarafımızdan mani olmak için yaptırılacak her hareket kanuna aykırı olacak ve dolayısıyla suç işlenmiş -bulunacaktır. Türk Ceza Kanununun 278. maddesi açıktır. Kanuna karşı çıkmak suretiyle doğacak hâdiselerde mesuliyet makama müncer olacaktır.»

Bu direniş, işçilerin kanunlara ne kadar saygılı ve bazı sorumluların ise ne derece partizanlığa kaymakta olduğunu göstermektedir.

VIYET-NAM'A YARDIM

BALABAN

Dünyaya gelmesi kolay, üzerinde durabilmesi çok zor. Anaların göbekleri çatlayarak, canlarından can koparıp yer yüzüne koydukları yavrularını, adam içine katmaları da zordur.

Dünyaya gelen canlıların bir kısmı, canına can katmak için çabalar. Önce gelenler tarafından yutulurlar. Gücü gücü yetene bir ortam içinde canlıların savunusu, doğasal bir düzenle sınırlanırken, biz insanlarınki aklımıza ve yüreğimize dayalıdır. Yani biz insanlar, kimi zaman sözle yazıyla ve resimle savunuruz, kimi zaman da silaha sarılırız.

Denizde balıkların birbirini yemesi, biz insanlara göre bir şeyir olabilir. Çünkü mavi su perdesinde kıpırdayan o küçük canlılar, insan öğütüne akraba değildirler.

İşte, bugün, şimdi, şu anda, insan kardeşlerimizin başına ateş yağmaktadır Viyet-Namda. Ateş yağmuru altında kavrulan bu ülkenin insanları, kırk beş yıl önceleri bizim savaşığımız gibi, emperyalistleri topraklarından koğmak için can veriyor. Bizim ülkemize yağmur, kar yağıyor şimdi; oh ne güzel. Viyet-Nam'a köz yağıyor şimdi; kör müsünüz?

Rahmet bereketidir, kar da bir oyuncak. Ula bu ne biçim belâ: Viyet-Nam'ın rahmet bulutlarını, Amerikan bombardıman uçakları dağıtıyor.

«Aman bu ne güzel şeyir! diyeyi geliyor adamın: Yerli-ler, üç bine yakın düşman uçağı düşürmüşler. «Oh olsun! demem amma, ne işler Viyet-Nam havalarında çöller? Ula bu ne biçim haydutluk! Amerika nerde, Vietnam nerde.

Gökten inip denizden çıkartma yapan saldırganlara «vurun kardeşlerim!» demesi kolay. Bizler de yardım etmeliyiz vatani için çarpışanlara. Bu gün Viyet-Nam'a yağın köz, yarın Türkiye'mize yağabilir; haberimiz ola!... Gelin insan kardeşlerim, Viyet-Nam'a yardım edelim!... Ama nasıl, ne şekilde; para pul, tuz ekmek, ilaç sargı, vesaire... «Hay hay baş üstüne! demeyenler, gavrıdan yanadır.

Viyet-Nam'a yardım sikan aynı cins gavrur, bizim topraklarımıza biz halkın haberi olmadan girmiş. «Kim soktu onları yurdumuza?» demiyorum... Nasıl yardım edeceğiz Viyet-Nam'a, ne şekilde?... Nasıl çıkaracağız bunca gavruru? diyorum.

«Geldikleri gibi, güzel güzel giderlermiş? Gavrur kısmı güzellikten mi anlar?

Altalta üstüste yatan ölümler: Kollar bacaklar eller ayaklar, kimin başı kimin gövde, yuvarlanan insan başları bunlar, kör müsünüz insanlar!

Bir gün siz de öölürsünüz, görürsünüz bak! Amanın kardeşler sıkı duralım; bir gün biz de öölürüz.

Buraya dek kavganın betâli yanına değindim. Oysaki gavrura teslim olmamak için, ölmek ne güzel.

Dünyanın en yiğit insanları Viyet-Namlılar. Bu bir vol görüntüsü değil: Dünyanın en güzel öölüleri Vietnamda yatıyor.

Göğüsleri delik değil ama, yatıyorlar yığıtce. Kolları bacakları kopuk kopuk ama, yatıyorlar işte.

Kolları gövdelerde değil, gözleri yuvalarında değil, dişleri ince gibi, dudaklarında acı bir gülümseme, ağlamadan yatıyorlar ama.

Bok yoluna ölmek hüner değil elbet. Viyet-Namda üstüste üstüste yatanlar, tetikte duran atom bombasının çakmağını kırmak için, halkların var olmasını örneğini vermek için öölüyorlar.

Viyet-Namdan öğrendiğimiz bir örnek ve atalarımızdan aldığımız bir yürekle, ülkemize sesdce giren gavruları sesdce çıkaramadığımız taktirde, büyük bir patirtı kopabilir işte o zaman Viyet-Namlılar gibi, çirkin çirkin öölürüp güzel güzel öölacağız! Türk soyumuzu yaşatmak için.

Altına
şekil
verenler,
güneş yüzü
görmeyen
küçücük
çocuklardır...

12 YAŞINDAKİ İŞÇİ
— Haftalık 35 lira —

BAKIRCILARDA BİR İŞYERİ
— Viski patrona, alttaki yazı işçilere... —

HAN ÇOCUKLARI

Faruk ŞENSOY

Onu, Gürdülü Han'ın merdivenlerinde gördüm. Kısacık boyu, yuvarlak üstünün başının bütün kirlerine rağmen pırl pırl bir yüzü vardı.

Arkası kesilmiş pabuçlarını hanın merdivenlerinde sürüklerken bir yandan da kucagina doldurduğu ayakkabı kalıplarını çenesiyle bastırarak düğürmemeye çalışıyordu. Yanına yaklaştım... Kahverengi gözlerinde bir güvenlilik vardı... Çok sürmedi, birkaç kalıbı taşımama izin verdi.

Çoğunluk sessizdik merdivenleri çıkarken. Sonunda, kalıpları geri istedi: «Ustam görürse kızar...» dedi. Elimdeki kalıpları çenesinin altına yerleştirdim. Göğsüne sıkıca bastırdı şimşirleri.

«Döver mi?» diye sordum. Cevap vermedi 12 yaşındaki imalat hane çırağı Yılmaz...

Öbürü, onikisini bile dolduramamıştı. Mercan Yokusundaki bir hanın alt katında, daracık bir izbenin bir köşesinde hırlıyarak yanan ateşin başında altın çubuk «tavıyordu».

Bir eliyle ağır maşayı tutuyor diğeriyle yüzünü sıcaktan ve sıçrayan kıvılcımlardan koruyordu. Yuvalarına çökmüş gözleri kılınmış, şakakları kıvrık kıvrık olmuştu.

Hemen yanında bir başka çocuk ona durmadan altın çubuklar uzatıyordu. Her ikisinin de ellerinin turnakları yarı yarıya yoktu. Sordum:

«Yandı...» dediler. Ateş hırlıyordu durmadan...

Birkaç tanesi, kale mazgallarını andıran daracık pencereleri olan bir koridorda üstüste yığılı boz bayualları taşıyorlardı. Koridorun dibindeki bir odadan sırtlarında beyer altışar bavulla çıkıyor, sonra bunları aşağıya inen merdivenlerin iki yanına sıralıyorlardı. Terden vücutlarına yapışmış gömlekleri kirden muşambalaşmıştı.

Bir süre seyrettim onları... Merdivenin bütün basamakları bavullarla dolunca basamaklara çöktüler, dinlenmeye başladılar. Biri yerden aldığı bir keşekâdını şişirdikten sonra alt basamaklarının kafasında patlattı, boğuşmaya başladılar. Diğerleri de katıldı bu oyuna... En kabacası onbeş yaşında bile yoktu.

«Dalga geçiyorsunuz ha piş kuruları!»

En üst basamaklarının enesinde bir tokat patladı. Koridorun sonundaki kapıya doğru koşuştular. Fena yekalanmışlardı «patron»a...

Bir bir gördüm onları... Hanları bir bir doluştım...

Kimisi insanın girmeye bile ürktüğü karanlık bir mahzen köşesinde örümcek ağlarını andıran bir dokuma tezgâhının yanında kaybolmuş, kimi merdiven altındaki çöp kutusunun üstüne kurduğu sofrasının başında dünyayı unutmuş, biri, ikisi bir simitçi tablasının çevresinde toplanmış. Öbürü bir çuval yükün altında, diğeri musluk başında ezilmiş, küçülmüş, çok erken bir kavganın ilk raundunda yenilmek üzereyken gördüm onları...

Çocuk dediğin, onbirinde, onüçünde bilemediniz onbeşinde bir insan... Kaygusuz bir mutluluğu olacak onun, cici, renkli giysileri, hırçınlıkları, gülücükleri, nazlanmaları, masallar boyu umutları ve ısl ısl gözleri olmalıydı onun... Oysa hanlarda çalışan küçük insan da bunların hiçbirini yoktu.

Tekrar girdim ilk ben kapısından içeri... Bu kalın tahta, bu paslı demir kapıların ardında neler olduğunu görmeliydim.

Bir çocuk yoksul bir aileden gelebilirdi. Onun renkli, temiz giysileri olmayabilirdi, hattâ gerektiğinde çalışabilirdi ama o ısl ısl gözler nasıl sönmüştü? Çöp tenekesi üzerinde karın doyurmaktan mı? Kucagina çenesine denk dol-

SAYACI ÇOCUK
— Bir köle gibi... —

durulan kalıpları taşımaktan mı? Yoksa akkordaki altın yüzüklere bakmaktan mı?

«Ustam neredesin...» diye sordum. Uzunca bir masanın iki yanına çökmüşlerdi. İçlerinden bazılarının boyu masaya zor yetişiyordu. Üst camını ince bir soba borusunun delip geçtiği sokak tarafındaki tek pencereden giren ışıqla aydınlanıyordu oda... Masanın üstü, boy boy deriler, tutkal çanakları, çekik ve felçatlarla doluydu.

Altın işleyen açlar

Bir an işlerini bırakıp hayret ve herhalde beni ustalarının arkadaşı sandıkları için korkuyla yüzüme baktılar.

«Ustam yok mu?» diye tekrar sordum.

Biraz önce kalıpları taşımalarına yardım ettiğim küçük Yılmaz ilk konuşan oldu:

«Yok...» dedi kısaca.

Ogün benimle uzun uzun konuştular sonradan... Yandaki imalat hane ile birlikte onbeş kişi çalışıyorlardı. Haftalık otuzbeş lira ile yüzelli lira arasında değişiyordu. Hiçbirisinin sigortası yoktu. Sigortanın kanunî zorunluğunu hatırlattığımda en tecrübelileri:

«Abi, bu civardaki atelyelerde yüzlerce işçiyiz biz... hangimizin sigortası var ki?.. Birimiz ustaya bundan söz etsek kapının önüne kor bizi...» diyordu.

Ne tazminatları vardı, ne de başka bir güvencikleri dal... Susacak ve çalışacaklardı. Haftada otuzbeş, altmış, yüzelli liracıklarla ev geçindirenler, hasta bakanlar, kardeş okutanlar vardı.

İş, sabahları saat sekizde başlıyordu, «işin sıkılığı»na göre, akşamları ye-

diye, sekize, aradabir gece yarısına kadar sürüyordu.

Söylediklerine göre şu sıralar «işler durgun»du. Ama gene de günde yüzelli çift ayakkabı «atıyorlardı» evvel Allah!

Günde yüzelli ayakkabı (hem de işler kesatken)... Ayakkabı başına ustanın talebi iki buçuk lira ile yedibuçuk lira arasında değişiyor; ortalama beş lira... eder günde 750, altı iş gününde 4.500 lira. Bu kısımda çalışanların haftalık ücret toplamı beşyüz liradan biraz fazla... Bol keseden mahzen kirası, elektrik v.s. gibi masrafları bin lira olarak düşünürsek, patronun haftalık net kazancı en az 3.000 lira eder. Ayda 12.000 lira.

Aynı patronun bir de imalat hanesi olduğunu ve burada sayısı yapılmış bir ayakkabıya son şeklini vermek için, onbeş lira aldığını ve yalnız iki üç kişi ile bu işi yürüttüğünü düşünün.

Ufacık yavrular günde en az oniki saat ışıksız havasız odalarda yüzlerce ayakkabı yetiştireceğim diye daha şimdiden kamburlaşsınlar da aız de benim gibi utanmadan varın sorun bakalım;

«Patron hiç çalışmaz mı, gelmez mi?» diye...

Odalarında ilk girdiğim anki donuk gözlerle bakıp, «Gelir elbette!.. Arada bir uğrar işleri sorar!» deyiversinler!

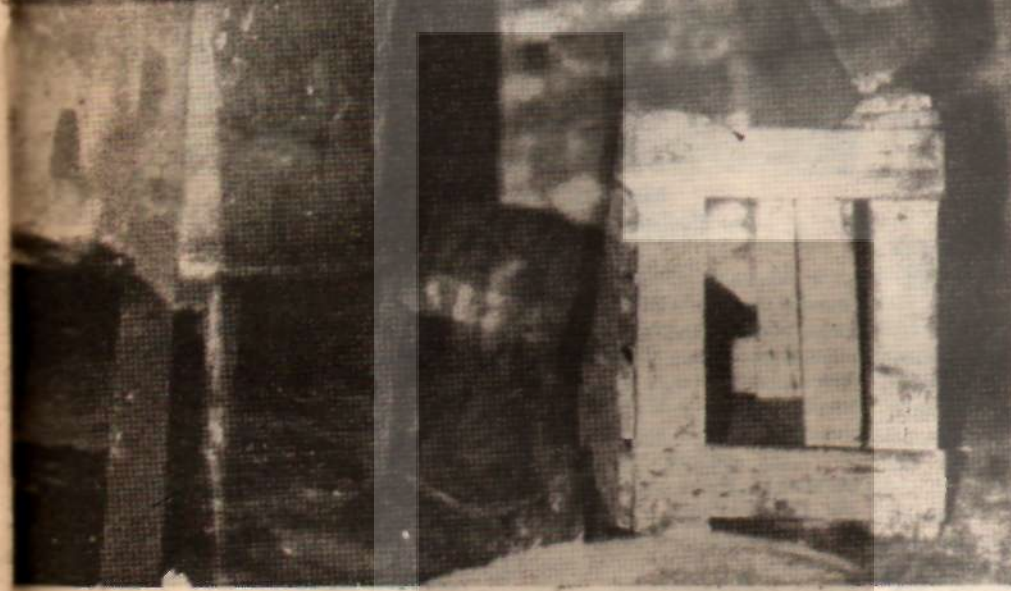
Mercan Yokusunu çıkarken sağda büyük bir han var demiştim. Dünyanın en garip işçileri çalışır o han'da... İstanbul'un tüm kuyumcu vitrinlerinde gördüğünüz altın bileziklerin, yüzüklerin hemen hepsinin imal edildiği yerdirdi burası... Geniş bir avlunun çevresinde (nedense İstanbul hanlarının hepsi in ortasında geniş bir avlu vardır) gazoz sandıkları gibi üstüste ve içiçe küçücük odalarda gene küçücük çocuklar çalışır.

İçlerinde, akrabalarının henüz ilkökul sıralarında oturduğu üç dört çocuk sessizce çalışırlar. Bir ellerinde kaynak hortumunu, diğerinde incecik cimbizlerle sarı madenlerin üzerine titrerler. Nasıl titremesinler ki, o sarı madenin üç beş gramı bile onların haftalık kazançlarından çok daha fazladır. İlk kez görüldüğü genç kızın kahve tutarken duyduğu korkulu bir heyecan içindedirler. Günde oniki, haftada 72 saat... Ve haftada kırk liraya çekilir bu heyecan, kırk liraya duyulur bu korku...

Fazla kazananları yok mudur, tabii ki vardır. Hatta 15 yaşına gelmeden-isteki ustalığına göre haftada yüz lira alanlar bile vardır. Ama bu işin «işikbâli» yüz liraya bilemediniz yüzelli liraya gelip dayandı mı sona erer. Bundan daha fazlasını han işçileri ne görmüş ne de duymuşlardır.

ALTIN İŞLEYEN ÇOCUKLAR
— Eleri altın dolu, mideleri boş! —

HAN ÇOCUĞU KARNINI DOYURUYOR...
— Merdiven altındaki çöp tenekesinde bir sofr! —

Bir küçük oda kiralayıp, buraya üç küçük çocuğu oturtuktan sonra kuyumcu kuyumcu dolayış sipariş alan adama, yani patrona gelince... Ha, bakın onun işi iş bulamadığı için İş Müfettişliği yapıp ayda sekiz gün çalışanlar gibi tükürmektedir. Örneğin işlerin en kötü olduğu zaman (ayağın uğursuz mu geldi nedir, ben bu hanları dolayırken işler hep kesatti) atelyelerde haftada 15 ile 20 kg. altın işleniyormuş. Kilo başına patrona ödenen miktar 300 lira. Bir hafta iş teslim edilmeye adammın elinde ortalama 6.000 lira oluyor. Damga için gramı beş kurustan 1.000 lira, işçiler için de ortalama 300 lira ödediğinde net kazancı 4.700 liracık!

Bırakın sigortasını, fazla maaşını, haklarını savunacak bir tek kuruluşlarının bulunmayışını, es kaza hasta olup bir gün işe gelebilecek olsa bu çocuklardan biri, en azından hırslı bir yabudi tokadı bekler onu atelyesinde...

Alinteri ve viski!

Dökümhanelerin içi çoğunlukla görülmaz. Kapıları sımsıkı kapalı, pencereleri örümcek kaplıdır hepsinin... Bazıları bir duvarın oyduğunda, bazıları yerin birkaç basamak altındadır. Ama ocakların çıkarttığı gürültüden kolay bulursunuz dökümhaneleri...

Havasının ancak kapı açılıp kapanınca kısmen temizlendiği ağır kokulu, çoğu ıslak toprak zeminli, çatlak duvarlı işyerleridir (D) buralar. Dar, uzun tezgâhların başında ayakta çalışan işçiler bir kenara yığılmış maden parçaları ve durmadan hırılayarak yanan bir ocak... Ve ocak başında gene çocuklar... Kışları, kirekleri, tırnakları yanmış, gözlerinin parlaklığı uçmuş, boyları

ocağa uzattıkları potanın sapının iki katını bulmayan yoksul çocuklar...

Kutuplarda değil, aha tam bu kentin göbeğinde altı ay güneş yüzü görmiyenler var aralarında: Güneş henüz doğarken camları örümcek kaplı pencerelerin arkasında ocağa uzattıkları maselelerini güneş battıktan nice sonra bırakırlar.

Her çocuk ocak başında mısır patlatmaz; buradskiler potayı döşürmemek için kendileri düşer kafalarını patlatırlar. Yıllar yib erittikleri her maden parçasıyla biraz daha erkiler, yavaş yavaş tükenirler.

Bu yüzden dökümünün yaşlısı pek olmaz...

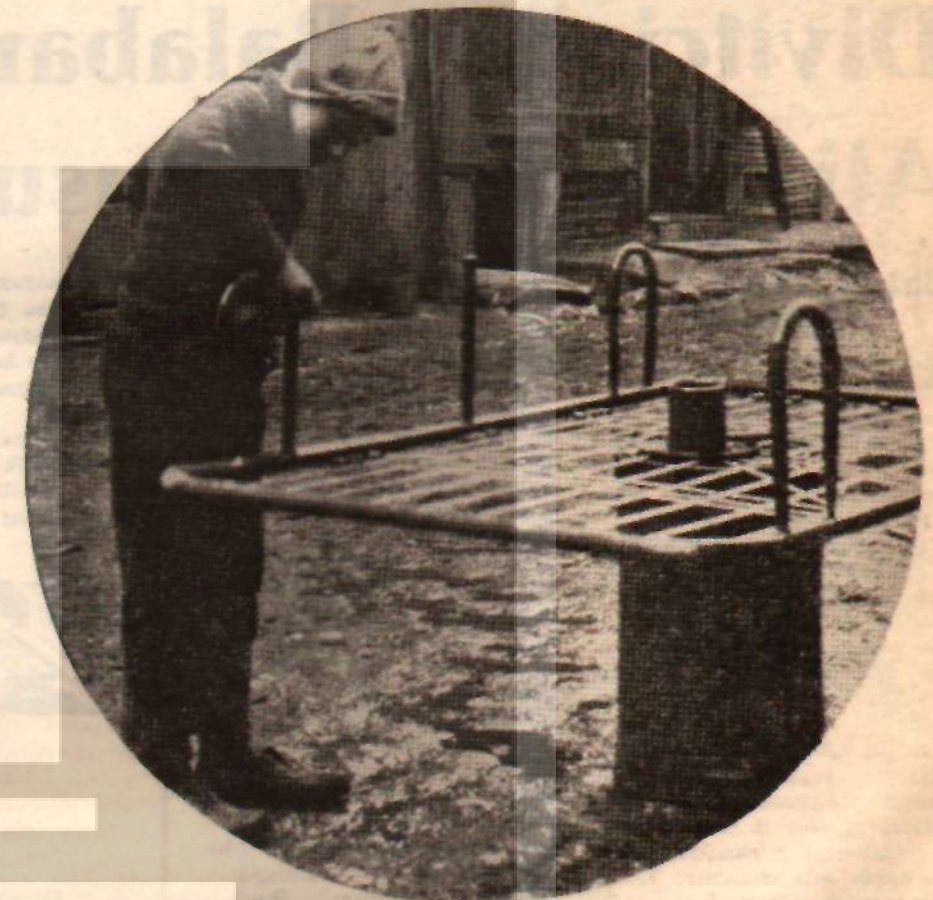
Ne insan hakları, ne çocuk hakları, ne yasalar uğramaz ocak başlarına... Sorsanız, kendileri de korkar herhangi bir görevlinin gelip onları isten etmesinden... O zaman nice olur hasta ananın askerdeki kardeşin hâli?

Çoğu aldıkları haftalık evlerine götürülmek için öyle yemeği bile yemiyorlardı. İsterse Arnavut Çalırın buram buram «ciğer tava» kokan arabesi midelerin en ezik saatinde kapılarının önünde dursun...

Küçük işçilerin arasında bütün günü açlıkla geçirmeyen de vardı tabii... Hemen her hanın giriş kapısını tutmuş pislik içindeki «Büfe»lerden helva, zeytin (hatta arasra pastırma, salam) alabilenler veya gezici köftecilerden bir ponsiyon yaptırabilenler, ya merdiven altlarında veya çeşme başlarında karınlarını doyuruyorlardı.

Biraz para tutanlar, parasız kalan iş arkadaşlarıyla yiyeceklerini içtenlikle paylaşıyorlardı. Hatta, hanın kahvecisiyle arası iyi olup da veresiye alabilenler renkli gazoz bile içiyorlardı.

Diğerlerine oranla, bavulcu ve triko satıcıları daha temizcane idiler. Fakat gene de bilhassa bavulcu-

— KÜÇÜK SOMYA İŞÇİSİ —
— Sokağın çamurunda ekmek parası —

ların çalıştıkları yerler son derece havasız, pis ve rutubetli taş odalardı.

Patronların kira kaygısından olacak (ki bir bavul imalathanesinin haftalık kazancı 4.000, iyi bir triko atelyesi iştenin 4.000 ile 7.000 arasıydı) beş kişinin zor sığacağı odalara onbeş-yirmi kişi birden doldurulmuştu. Bavulların çoğu, bu yüzden küçük çocukların sırtlarında koridorlara taşınıyor, bir kısım işçi yazın sıcağı, kışın soğuğu altında açık havada çalışıyordu.

Bu işçiler-patronun olmadığı sıralar her türlü tehlikeyi göze alarak daracık koridorlarda ateş yakarak ısınmaya çalışıyorlardı.

Ey sandıkları dışında çalışıyor, sonyalar sokağın ortasında boyanıyor, fakat patronların özel arabaları saçak altlarına park ediliyordu.

Yavaş yavaş umutlarını yitiren, ezilen, yaşama gücünü kaybeden bu çocukların sesini duyacak bir tek kuruluş çıkmıyordu. Sendikacılar - örneğin ayakbaşılar - şikâyetçiydiler. Onların işçilikten gelmiş olmalarına rağmen, zamanla hangi sınıftan olduklarını unutmuş sandalye kavgasına düştüklerini iddia ediyorlardı.

Diğer mesleklerin işçileri için sen-

dikaya üye olmak yasaklanmıştı. On sekiz yaşını geçmiş olanlardan sendikaya eğilimli olanlar türlü uydurularla işten çıkarılıyorlardı.

Haklarını aramanın ne olduğunu, daha doğrusu hakkın ne olduğunu hiç öğrenememişlerdi. Öyle yetişmişler ve öyle kalmaları istenmişti. Karanlık sadece han odalarında değildi onlar için...

Ve işte, yüzlerindeki anlam küçük yaşlarında donup kalmıştı. Yalnız bakıyorlardı... Acı bile yoktu yüzlerinde, gülmek hiç mi hiç... Ne arsada oyun oynamak vardı onlar için, ne okula gitmek ne de gezmek. İzin günlerinin büyük bir kısmı bir haftalık uykusuzluğu çıkartmakla geçiyordu.

Patron velinmetti onlar için ister zam yapar ister isten atar. Atelyelerden birinde, o patronlardan biri rafın üstüne kendisi için bir kutu viski koymuş, rafın altına da işçiler için bir yazı asmıştı: Allahın dediği olur!

Allahın «böyle nasip gördüğüne» inandırılmış yüzlerce genç insan akşamları avludaki çeşmelerde biraz olsun temizlenip evlerinin yolunu tutuyordu.

Gözlerinde bir şeylerin özlümlü, ellerinde bütün günün acısıyla İstanbul'un dört bir yanına doğru...

SANAT ÜZERİNE SORUŞTURMA

Osman AROLAT

Türkiye'de son zamanlarda en çok tartışılan konulardan biri bugünün sanat ortamının ne olduğu ve Türkiye'deki sosyalist gelişmeyle paralelliği bulunmadığıdır. Arkadaşımız Osman S. AROLAT, bu konuyu açıklığa kavuşturmak üzere sanatçılara, bilim adamlarına ve çeşitli kimselere şu soruyu yöneltmiştir:

— Bugünkü sanat ortamını tanımlayarak Türkiye'deki sosyalist gelişmeyle paralellikini ortaya koyar mısınız? Bu açıdan sanat görevini yapamıyorsa, yaratılması gereken koşulları sıralar mısınız?

Geçen sayımızda KEMAL TAHİR, DOÇ. DR. ÇETİN ÖZEK ve karikatürist TONGUÇ'un cevaplarını yayımlanmıştı. Bu sayıda SENCER DİVİTÇİOĞLU, BALABAN ve ALİ GEVGİLİLİ'nin cevaplarını bulacaksınız.

Divitçioğlu, Balaban ve Ali Gevgilili konuşuyor

Balaban

Bu günün sanat ortamını tanımlamak için, önce sanatı bir deyimle saptayayım: **SANAT YAŞANTI-NIN İZ DÜŞÜMÜDÜR.** Bu kavrama göre, sanat ortamını tanımlayayım:

Şu gezdiğimiz topraklar üzerinde iki türlü sanat anlayışı vardır: Soyut ve somut. Nasılsa iki yönlü yaşam kırptısı varsa; kapitalist ve sosyalist. İşte bu ortamda, sanat soyut ve somut görünüşüne için dedir.

Soyut (Anlamsız) sanat, kapitalist yaşantının suretini, somut (Anlamlı) Sanat da, halkın suretini iz düşürür.

Sanatlarına insanlar, aynaya bakar gibi bakarlar. Ve o, rada kendi suretlerini eğere meynince, o bakıkları görünümden (Sanattan) birşey layamazlar. İşte bu: Anlamlı ve anlamsız dediğimiz zıtlınlık, yaşantıların geliştiği eğerece sürer gider. Oysaki: **Sosyalistlerin anlamsız dediği soyut sanat, Kapitalistler için her zaman anlamlıdır.**

Sanatın Türkiye'deki Sosyalist gelişme paralelliği, bil-ras önce tanımladığım kuram açısından giderek sanatı işe koşarsak, halkın anladığı sanat biçiminden araç yapma-mız gerek. Yani: Bu sanat biçimi halkın yaşantısından mış olsun. (Burada konular ö-nemli değildir. Mutlaka biçir diyorum, daha önce söyledim gibi: «Biçim bir üre-koşu ise bir olayı yansıtır.» Ve anlamlı, anlamsızlık, biçim aracılığı ile var sayılır.) Bir yazında: «Barışa giderken ilk ağızda sanatçılar savaşa de-miştim. Bir sanatçı halk sa-natını yapıyorsa eğer, (bu dönemde, bu sanatçılara Sos-yalist sanatçılar diyebiliriz.) Halkın yaşantısının eğereci-kendi kendilerine tuttuğu za-

man, bundan şevk alıp kırptı, dayan sanat severler, yani halk öncüleridir. C öncülerki: sanatın yedikler bir nodu-la, halkları eyleme koşarlar.

Sanat, sanatsa eğer; mu-la-ka bir göreve koşuludur. Ya-nı: ya halka, yada patronlara hizmet eder. Ama bazı sanat-çı geğinenler, soyut resim yapıp dururken, kendilerinin sosyalist olduklarını idretirler. İnsan-lar sözlere değil, eylemlere bakar. Sosyalist olan bir sa-natçı, niye kendi yaşantısını iz düşürmez? Niye halkın ya-şantısına biçimlendirmez? Bu dönemde, ben sosyalistim di-yen bir sanatçı; eğer somut bir sanat yapmıyorsa; ya yapı-ğı iş sanat değildir, yada ken-disi kökten sosyalist değil. A-maz böylelerinin içinde, ih-den iyi niyetli arkadaşla-n olduğunu biliyorum. Bund-ötürü, onların yanlışlıklarını da söylemem gerek:

Eğer bir kişi halktan yan-ıse, halkın yaşantısını model alıp iz düşürmellidir. Halk san-atçısı olmak isteyen kişi halk yaşantısını bilmiyorsa, (İşçilerin veya kö-lülerin i-çinde doğup büyümemişse) öğrenmeden, onun sanatını yapamaz. İşçilerin veya kö-lülerin içinde bir süre gile çek-mek zor olduğu için, (yani: Balyoz sallamak karasaba-nın kulpuza yapışıp çifi sürme-zor olduğu için;) kaptan öğ-renip sosyalistim demesi kor-lay olduğu kadar somut sa-nat yapmak da zor gelir ol-lara. Böylelerinin soyut sanat yapmaya girişmeleri, doğa-larının gevşekliğinden gelir.

Divitçioğlu

Her sanatçı içinde yaşı-dığı dünyayı yenile-mek için işe koyulur ve bu işi gördüğü ve inandığı biçimde yapar (J. Berger). Bū-lece al-

gıladığı dünyayı yeniden-kur-mak çabasına girer. Dış-dün-ya ile iç-dünyasını bütünleşt-rmek ister ve her ikisi arasında bir denge kurmaya çabır (E. Fisher).

Böyle olunca, her yaratılan sanat eseri iki değişkenli bir fonksiyon özelliği gösterir. De-đişkenlerin biri dış-dünya, öte-

ki iç-dünyadır. Fakat, aynı za-manda dış-dünyanın da iç dün-yanın bir fonksiyonu olduğu u-nutulmamalıdır. Nitekim sa-natçı ancak nesnel dış-dünyayı, kendi öznel iç-dünyasına göre yorumlayarak sanat eserini meydana getirebilir. Bundan do-layısıdır ki, sanat eserlerinde nes-nel dış-dünyanın gerçeği, sa-natçının öznel iç-dünyasının im-bliğinden geçtikten sonra «başka türlü» görülmektedir.

Sanatçının eserinde öne-mde üzerinde durulması gereken bir husus, bu «başka türlü» görü-nüşdür. Çünkü, sanat eserinin karşısında bulunanlar (artistla kendisi değil), ancak içinde ya-şanılan toplumun gerçeği ile sa-natçının «başka türlü» dünyası arasında bir ilişki kurdukları takdirde o esere bir değer at-fedeabilirler. Tabiatıyla, bu de-đerlendirmeye o anda yapılabile-ceği gibi, bir süreç içinde de ya-pılabilir. Toplumun nesnel bü-yesinin beklediği gerçeği yan-sıtmayan bir sanat eseri (?), ne bugün, ne de yarın için bir de-đer taşıyabilir (Bu, başka top-lumların sanat eserlerinin (e-đer) yoktur anlamına gelmez).

Yukardaki postulanın ışığı altında, bugün Türkiye sanat ortamında mevcut olan başlıca eğilimleri şöyle özetleyebiliriz:

1) Türk toplumunun gerçe-đini Batı burjuva toplumunun gerçeğine indirmek eğilimi,

2) Türk toplumunun gerçe-đini bulma eğilimi,

Birinci eğilimin bir çıkamaz olduğu inancındayım. Bunun sebebi açıktır: Hernekadar bu-gün Türk toplumunda yeni ye-rişmeye başlayan bir şehitli burjuva kesimi varsa da, adı geçen topluluğun sadece Batı burjuva kültürü ile beslenişi ve halk olarak nitelendirilebileceği, mız büyük külemeden mutlak o-larak kopuşu, bu topluluğun Türk toplumunu temsil etme-dine engel olmaktadır. Bundan dolayı, yapılmaya çalışılan sa-nat eserleri ve ieraatı hiçbir şekilde bu toplumun mahi de-đildir. Bu eserler ve ieraat ol-sa olsa Türkiye'de uygulanan Batı sanatının bir taklidi-dir.

İkinci eğilim ile tam bir uyup-ma halinde olduğumu söyleye-ceğim. Şüphesiz, Türk sanatçı-sı, Türk toplumunun gerçeğini yaşadığı karmaşık dünyaya in-dirgemeli ve bunu kendine has öz ve bir imli anlatmalıdır. Mu-hakkak ki, bu gerçek, ne bir Mondrian'ın, ne bir Brancusi'nin, ne de Robe-Grillet'in, ne bir Resnais'in, ne bir Ionesco'nun

SENCER DİVİTÇİOĞLU

— Toplumun gerçekleri yansıtılmalıdır! —

ki iç-dünyadır. Fakat, aynı za-manda dış-dünyanın da iç dün-yanın bir fonksiyonu olduğu u-nutulmamalıdır. Nitekim sa-natçı ancak nesnel dış-dünyayı, kendi öznel iç-dünyasına göre yorumlayarak sanat eserini meydana getirebilir. Bundan do-layısıdır ki, sanat eserlerinde nes-nel dış-dünyanın gerçeği, sa-natçının öznel iç-dünyasının im-bliğinden geçtikten sonra «başka türlü» görülmektedir.

HALKIN SESİ

Hazırlayan: Aşık İHSANİ

ÜNALDI

Geçende, Amerikan bayrağını, Türk göklerinde dalgalanırken indirdim, yırttım, ve yakıtım iddiasıyla Sükânın polis sefferi beni mahkemeye verdiler.

İhlâs devam eden bu dâvada, beni candan savpan can avukatlarımdan Candeger hanım, geçen hafta mah-keme kapısında bana üç kitalık yiğit bir şiir verdi.

Şiir, Adana çevresinde genç yaşıta ün yapan halk şairi Hüseyin ÜNALDI'nındı.

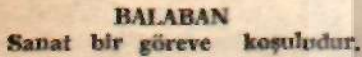
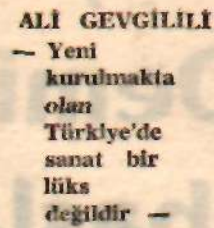
Bu 21 yaşındaki tepeden turnağa halk ozanını, da-ha önce ben de tanınmışım. Hoş sohbet, atılgan, ve kö-tüye katıyen taviz vermeyen bir hal gördüm kendisinde. Kendisi, Adana ilimizin Osmanlıye ilçesine bağlı KIRMACI köyünden olup, çevresinin ilerici savaşıllarından bi-ridir.

CANDEĞER bacıdan teşekkür ederek aldığı, oza-nın yalana, talana, zulme karşı yazdığı bu şiiri, buyurun şöyle bir rahatlıya rahatlıya okuyalım:

Sallayı Sallayı

Eylediğin bunca vaat
Daha başta çıktı sakat
Kire kesti senin surat
Yalan sallayı sallayı
Memleketi satan sensin
Hak üstüne yatan sensin
Zulme çanak tutan sensin
Kuyruk sallayı sallayı

Getirdiğin bunca belâ
Şayan oldu kıldan kula
İşçi - köylü düştü yola
Yumruk sallayı sallayı

Anladığım kadarı ile sanat ya içinde yaşanılan toplumun halihazır gerçeğini yansıtır, ya da o toplumun geleceğine yönelir. Tabiiyle, bu ikinci anlamış biriciden bağımsız değildir. Geleceğe dönük bir sanat eseri bile, temelerini yaşadığı ortamdan almaları zor bakımından, kanaatimce, Türki-

Ali Gevgilili

III) Türk sosyalizminin si-

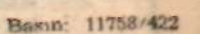
V) Sanatın bugünün ortamında görevini yapabilmesi; bir yanda sosyalist gelişim'in Türkiye gerçeğini çok yarı olarak ortaya koyma çabasının yoğunlaşmasına, öte yanda da, Türk sanat adamlarının yüzlerce yıllık geçmişlerinin sanat ve kültür mirasının en kalıcı yanlarına yeniden eğilip, belirli bir estetiği geliştirmek üzere ona çağdaş bir yorum katmalarına bağlıdır. Sözü ve yazılı anlatım geleneği, halk resmi, türküler, minyatür ve süslemeler, mimarlık özellikleri universal Türk sanatının ortaya konulmasına sanıldığından da çok kaynaklık edeceklerdir.

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Ant Der: 424

(Ant Der: 424)

Süleyman Demirel

gazeteciliğe başladı

Gazi Eğitim Enstitüsü'nün 42. kuruluş yıl dönümünde yaptığı konuşmada «Türk kafası, dünyanın en parlak kafalarından biridir. Pırıl pırıldır» diyen Demirel, besleme basının yayını dahi tatmin edici bulmamış olacak ki, kendi parlak kafasını methettirmek üzere yeni bir gazete yayınlamaya başlamıştır.

Her hafta 40 bin adet basılarak köylere gönderilen «KIRAT» adlı gazetenin sahibi olarak Demirel'in mutemed adamı Talât Asaf görünmekte, yazı işleri müdürlüğünü de Muzaffer Yılbar yapmaktadır.

Mübarek cuma günleri piyasaya çıkan KIRAT'ın yazıları dizilip matbaada temiz prova- ları çekildikten sonra Demirel'e götürülmekte, dergi ancak onun onayı alındıktan sonra baskıya verilmektedir. Abdest alıp namaz kılınmadan ve de kurban kesilmeden baskıya verildiği için olacak, KIRAT'ın ilk sayısı ile birlikte dağıtılan ilavede büyük bir yanlışlık yapılmış ve 40 bin adet ilave imha edilmiştir. KIRAT'ın ilk sayısında verilen ilavede Demirel'in bütçe görüşmeleri sonunda yaptığı ko-

Bayram duası

Bizi 30 milyonda 29 milyonumuzla bodrum katında oturduğumuz evin sahipliği şuuruna erdir, kanunlara tam riayet şarık altında kanuni dev- larımızın azamisini dev- sirmek celâletine kavuş- tur, küfür kibrine karşı mütekebbir kul ve solma- yan renk, geçmeyen an, pörsümeyen yeninin bü- tün güzellikleriyle ziy- netlidir.

Bu Kurban Bayramı a- rasında bize nice şükür secdeleri nasip eyle Al- lahım!

NECİP FAZIL KISAKÜREK

(Bugün - 10.3.1968)

Ant'm Notu: AMİN

nuşmanın tam metni bulun- maktadır. Ancak derginin ve ilâvenin basılmasından 48 saat sonra ilaveler Demirel'in em- riyle toplatılmış ve yayımla- nan konuşmada yer alan din ve irtica ile ilgili kısımlar çıkartılıp yerine uydurma iki klişe konulmuştur. Metinden çıkartılan kısımda Demirel'in irtica konusunda yapılan ten- kitlere verdiği cevaplar «AP irticaı korumuyor» başlığı al- tında sayfaya yerleştirilmiş bulunuyor ve özellikle şu söz- ler dikkati çekiyordu: «Hadî- seleri kendi şartları içinde mütalâa etmek lâzımdır. 1968 Türkiye'sinde Türkiye Cumhu- riyeti'ni tehdit edecek hiçbir kuvvet tasavvur olunamaz. Çünkü bu kuvvetlerin hepsi- ni, nereden gelirse gelsin, han- gi istikametten gelirse gelsin, Türk devleti yok edecek güç- te sahiptir.»

Demirel Meclis'te söylediği bu sözlerin yazılı bir belge halinde köylere gitmesini her

nedense sakıncalı görmüş ve hiç tereddüt etmeden 40 bin ilaveyi imha ettirmiştir. KIRAT'ın imha edilen ilavesi ile sonradan bastırılıp köylere dağıtılan ilavesinin birer nüshası ANT'nin arşivinde bulun- maktadır.

Demirel'in yalnız ve yalnız kendi propagandasını yapmak, parti içindeki ve dışındaki muarızlarına karşı kullanmak amacıyla çıkarttığı KIRAT'ın ilk sayısında ayrıca kendisi- nin beş fotoğrafı, bir karika- türü, dergiyi ve ilaveyi dol- duran bir yazısı ile Nazmiye Demirel'in bir fotoğrafı da yer almaktadır. Sadece De- mirel'in propagandasını yapan KIRAT şimdilik AP Genel Merkezince finanse edilmekte- dir.

• Mıgırdıç Şel- lefyan - Tu- ranlı mücade- lesi

Geçen sayımızda tafsilatlı olarak açıkladığımız şekilde Demirel adına Bayar'a karşı cihad açan Son Baskı gazete- sinin müteahhit patronu İz- zettin Turanlı'nın, Bayar'ın mutemed adamı Mıgırdıç Şel- lefyan ile başı derde girmiş- tir. Demirel lehine, Bayar a- leyhine yayına başladıktan he- men sonra Turanlı'nın bütün mevcutlarına ve alacaklarına Mıgırdıç Şellefyan tarafından haciz koydurulmuştur. 18 mil-

DEMİREL VE YALDIZLI BOYNUZLU KOÇU!

yon liralık gayrimenkulü ol- duğu söylenen İzzettin Tu- ranlı, bugün Mıgırdıç Şellef- yan'a olan borçlarından do- layı 37 milyon liralık bir ha- ciz ile karşı karşıyadır.

İçine düştüğü bu açmazda Turanlı'nın tek güveni, De- mirel'in desteğidir.

İzzettin Turanlı, Bayar a- leyhindeki hatıralarını yayınlama- mağa başlamadan az önce sa- hibi bulunduğu Son Baskı Ga- zetesindeki kadroyu ekarte etmiş ve yerine AKİS ekibinin darbesiyle açığa kalan Ye- ni İstanbul'un Ankara Bürosu ekibini getirmiştir. Yeni İs- tanbul Ankara Bürosu'nun es- ki şefi, şimdi Son Baskı Ga-

zetesinin «genel müdür»üdür. Turanlı, eski kadronun tasfi- yesi dava konusu olunca «Val- lahı benim haberim yoktu» deyip işin içinden sıyrılmayı ve bir süre sonra da Yeni İs- tanbul'dan gelen ekibe kapı- yı göstermeyi düşünmektedir. Ancak Turanlı'nın bu gibi o- yunlarını gayet iyi bilen sen- dikalar, bu yolun çıkar yol olmadığını şimdiden açıkla- mışlardır.

Oldukça güç durumda bu- lanan Turanlı'nın sırtını De- mirel'e dayamış olması da bir anlam taşımamaktadır. Zira Demirel'in Bayar'a karşı Tu- ranlı'yı bir süre kullandıktan sonra bazı kolaylıklar düşü- neceği AP çevrelerinde ısrar- la söylenmektedir. Bu kolay- lıkların neler olacağını zaman gösterecek ve Turanlı, bir in- satın 18 milyon liralık gay- rimenkulü ile cebinde bir de uçak biletinin bulunmasına pek işe yaramadığını göce- ceğidir...

Polis köpekliği taslayan varakpareye...

Özel sektör sadakasıyla ayakta durmağa çalışan Şellefyan - Turanlı kumpanyası arıği bir gazete müsveddesi, geçen hafta ANT'nin yayımlarını ele alarak «agırı solun kökünün di- garıda olduğunu» ıspallayacağını ilan etmiştir. Polis köpekliği taslayan bu varakpare, ANT'nin 48. sayısındaki kapak kompozisyonunun aynı tarihlerde La Sinistra adındaki solcu İtalyan Dergisi'nde, 46. sayısındaki Lenin fotoğrafının ise aynı tarihlerde Sovyetler Birliği'nde 29. Yü- zül ve Barış Dergisi'nde yayımladığını belirterek «İşte belgesi. Komünizme hizmet edenleri, bir bir saklandıkları deliklerden çıkarıp kamuoyunun gözleri önüne çırpıp plak serceceğiz» demektedir.

Boşuna zahmet... Bunun için polis köpekliği yapmağa hiç de lüzum yoktu. Eğer zahmet edip telefonla sorsalardı, söz konusu resimleri hangi kaynaktan aldığını ANT tereddüt etmeden açıklardı ve gülünç duruma düşmekten kurtulurlardı. Zira, 48. sayının kapak kompozisyonu La Sinistra'dan değil Granma adındaki Küba gazetesinden, Lenin'in fotoğrafı ise Sovyet dergisinden değil İngiltere'nin muhafazakar gazetelerinden Sunday Times'in 18 Nisan 1965 tarihli Bavesi- nin 13. sayfasından alınmıştır. Üstelik, Lenin'in fotoğrafı tarihi bir belgedir ve batı kütüphane- lerinin hemen hepsinde bu resme yer veren yüzlerce kitap mevcuttur.

ANT'a satılmakla sadakalarının arıacağını zanneden çanak yalayıcılara söylenecek tek söz vardır: Başka kapıya...

Müftü olsa ne dermiş!

Eğer ben müftü olsay- am, başka hükümlerine karışmam, onların sorum- buluğunu kabul etmem ama, başkasının kalbini takıp kullanmak caiz midir? diye sorsalar, hiç tere- düt etmeden:

— Caiz değildir

Derdim. Hata etmişsem Allah affetsin ama, müs- lümanlıkta ölü etli yemek haramdır. Böyle olunca bir müslüman bir ölünün vücudunun bir parçasını alıp kendi uzviyetine ek- leyip temsil ederek onu kendinin bir parçası nasıl yapar? Yemekten besbe- terdir.

ORHAN SEYFİ ORHON (Sonhavadis - 8.3.1968)